

rAntGroen

België-Belgique
P.B.
WILRIJK 1
8/5124

foto: Johan De Ridder

natuurpunt
Zuidrand Antwerpen

www.zuidrand.be

AFZENDER en VU:
Guido Callaerts
Frans De Cortlaan 42
2610 Wilrijk
Afgiftekantoor Wilrijk 1

Bestuursleden en coördinatoren

Hugo Waeterschoot, Voorzitter en Coörd. Beleidswerkgroep
Groenstraat 59, 2540 Hove
03/455 22 12 - waeterschoot@euronickel.org

Johan Baetens, Sekretaris
Keizershoevestraat 21, 2610 Wilrijk
03/281 78 59 - baetens.johan@telenet.be

Peggy Beers, Conservator Fort 7
Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem
0485/52 81 25 - beerske@yahoo.com

Guido Callaerts, Penningmeester en Coörd. Behaagactie
Frans De Cortlaan 42, 2610 Wilrijk
0473/94 28 76 - callaertsguido@versateladsl.be

Nancy Geldhof, Coördinator Educatieve werkgroep
Hollebeekstraat 192, 2660 Hoboken
0485/85 13 64 - nancy.geldhof@telenet.be

Catherine Vandercruyssen, Coördinator Cursussen & rAntGroen
Koningin Astridlaan 106, 2550 Kontich
03/288 81 07 - cvdx@telenet.be

Ronny Deckers, Coördinator Studie
Doornstraat 246, 2610 Wilrijk
0485/55 45 31 - ronald.deckers@telenet.be

Johan De Ridder, Mede-conservator Fort 7
Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem
0485/91 13 86 - johan.deridder3@telenet.be

Hilde Vangrunderbeek, Coördinator Agenda & Activiteitenadministratie
Beekboshoeckstraat 202, 2550 Waarloos
015/32 08 05 - hildevangrunderbeek@skynet.be

Bob Gabriels, Webmaster
Vandenpereboomstraat 9, 2140 Borgerhout
bob.gabriels@telenet.be

Redactie rAntGroen

Graag uw teksten zenden naar:
Verslagen:
André De Mul, Lucas Henninckstraat 41, 2610 Wilrijk
03/828 70 32 - andre.de.mul@versateladsl.be

Agenda:
Hilde Vangrunderbeek, Beekboshoeckstraat 202, 2550 Waarloos
015/32 08 05 - hildevangrunderbeek@skynet.be

Waarnemingen:
Johan Baetens, Keizershoevestraat 21, 2610 Wilrijk
03/281 78 59 - baetens.johan@telenet.be

Fort 7-nieuws:
Johan De Ridder, Prins Boudewijnlaan 37, bus 5, 2600 Berchem
0485/91 13 86 - johan.deridder3@telenet.be

Overige:
Catherine Vandercruyssen, Koningin Astridlaan 106, 2550 Kontich
03/288 81 07 - cvdx@telenet.be

Vormgeving:
Guido Van Boeckel, Berten Pilstraat 20, 2640 Mortsel
03/455 92 79 - guido.van.boeckel@skynet.be

Teksten voor het volgend nummer van rAntGroen, met verschijningsdatum 1 juli 2007, ontvangen we graag ten laatste op 15 mei 2007.

Contactpersonen voor geleide wandelingen in Fort 7

Natuurwandelingen:
Tuur Wuyts - 03/499 99 11

Monumentwandelingen:
Philippe Vanhove - 03/825 02 43 - philippe.vanhove@tiscali.be

Algemeen

Lidmaatschap Natuurpunt: 20 euro per jaar te storten op rekening van Natuurpunt vzw (230-0044233-21) met vermelding: lidmaatschap, Afd. Zuidrand Antwerpen, naam en adres. Als lid van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen ontvangt u het algemeen verenigingsmagazine Natuur.blad en ons afdelings tijdschrift rAntGroen.

Abonnement op rAntGroen: Voor leden van andere afdelingen door storting van 6 euro op onze rekening met vermelding van uw naam en adres.

Verzekering: Ieder lid is verzekerd inzake burgerlijke aansprakelijkheid bij deelname aan de Natuurpuntactiviteiten. Niet-leden gaan mee op eigen verantwoordelijkheid.

Inschrijving voor de autobustochten: Alle gezinsleden tot en met 12 jaar gaan gratis mee indien vergezeld van ouders. Studenten en bijstandtrekkers betalen het tweede bedrag.

De eerst ingeschrevenen hebben voorrang indien de deelnemingsprijs betaald werd. Wie na storting niet mee kan, moet zo vlug mogelijk de leiding verwittigen zodat mensen die op de wachtlijst staan, kunnen meegaan.

Indien er onvoldoende inschrijvingen zijn, gaat de tocht door met eigen wagens of met minibuses..

Annulatie bij autobustochten: Leden die door ernstige redenen niet kunnen deelnemen en uiterlijk 2 dagen vooraf de leiding verwittigen, hebben recht op een tegoedbon voor een volgende bustocht.

Annulatie bij weekends en reizen: Om tijdig vervanging te vinden vragen we u om afzegging zo spoedig mogelijk te melden. Teneinde de kosten te recupereren vragen we steeds 10% van de totale prijs bij afzegging. Bij afzegging binnen de maand voor de reis dient er minimum 25% van de totale prijs te worden betaald of de reeds gemaakte kosten indien deze hoger liggen dan 25%.

Alle betalingen voor onze afdeling dienen te gebeuren op volgende rekening:

979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen.

Op uw betalingen steeds reden van betaling, uw naam en e-mail adres of telefoonnummer vermelden a.u.b.

Fiscaal aftrekbare giften (min. 30 euro) dienen rechtstreeks gestort te worden op rekening 293-0212075-88 van Natuurpunt vzw, Kardinaal Mercierplein 1, 2800 Mechelen met vermelding "Afdelingsfonds 3722, Zuidrand Antwerpen"

Omslagfoto : Fort 7 - Reduit - foto: Johan De Ridder

Opmerkelijk die ommekeer maar zijn we zelf wel even consequent ?

Is het de opmerkelijk zachte winter of de film van Al Gore die het verschil gemaakt heeft maar ik constateer heel wat *meer aandacht voor de globale milieusituatie van onze planeet*. Iedere dag staat het nu wel in de krant: *geen twijfel meer omtrent de opwarming van de aarde, maatregelen zijn nu wel echt noodzakelijk*, Niet alleen rond het klimaatdossier treedt er blijkbaar een kentering op, laat het ons maar een politieke bewustzijnswording noemen, maar ook rond andere grootschalige milieudossiers, denk maar aan de milieuvervuiling in China, de afvaltransporten naar Afrika, of de oliewinning in kwetsbare gebieden, ...

De *stem van de burger* is hierbij zeker niet onbelangrijk, denk maar aan hoe de film van Al Gore op de agenda kwam van de Vlaamse/Belgische ministers. Dat de Europese Unie daar echter een grote rol in speelt is misschien minder bekend, maar wel zeker zo. Eerst en vooral kunnen ze zich boven de landelijke twisten stellen denk maar aan het debat afgelopen februari of Vlaanderen nu nog wel echt verder moet besparen op CO2 emissies. De Commissie antwoorde volmondig : ja en er is geen keuze, eigenlijk zou het nog meer moeten zijn. Anderzijds zijn zij de enige die groot en dikwijls onafhankelijk genoeg zijn om industriële sectoren zoals de automobielsector aan te zetten tot zuinigere/propere wagens.

Wat de studies de laatste maanden echter aan het licht hebben gebracht, is dat er een *verpletterende verantwoordelijkheid bij ons zelf ligt*. De reden van het niet halen van de Kyotoverplichting in België is blijkbaar niet echt de industrie, maar het toenemende verkeer en de huisverwarming. Tijd dus om daar iets aan te doen. Een zuinigere motor of beter nog een zuiniger rijgedrag draagt tot 20 % bij tot de reductie van de CO2 uitstoot, groene stroomcertificaten voor het elektriciteitsverbruik een 5 tal procenten, een gascondensatieketel 25 % !, meer openbaar vervoer gebruiken of samenrijden, meer 's nachts energie gebruiken ipv overdag, ... allemaal kleine beetjes die allemaal te samen erg belangrijk zijn. De vergisting van afval in plaats van composteren is een andere belangrijke bijdrage. De koolstof uit het afval wordt hierbij immers niet rechtstreeks omgezet in CO2 maar wel in methaan dat dan op zijn beurt gebruikt wordt voor energiewinning. Spijtig genoeg blijven Wilrijk en Aartselaar hun afval grotendeels verbranden op de ISVAG terwijl Hove en Edegem resoluut voor de (Dranco) vergistingsinstallaties hebben gekozen.

Laten wij echter als afdeling even *in eigen boezem kijken* en hierbij ons steentje bijdragen. Hierbij dus een oproep om maximaal samen te rijden bij activiteiten, wat meer de autobus te gebruiken, zelfs al is de groep wat kleiner, en vooral defensiever rijden.

Ik kijk er naar uit om ook mijn steentje bij te dragen.

Hugo Waeterschoot,
Voorzitter

In dit nummer:

Colofon - 2
 Editoriaal - 3
 Agenda - 4
 Cursus - 16
 Bestuursberichten - 17
 Fort 7 - 20
 Studie - 21
 Waarnemingen - 25
 Beleid - 26
 Verslagen - 29
 Activiteitenkalender - 36

Iedereen is welkom op alle wandelingen. Honden zijn niet toegestaan op onze activiteiten.

De gids/leiding treedt op als educatieve begeleider van Natuur- en Milieueducatie Natuurpunt.

= Kostendelend vervoer (5 eurocent/km) wordt op de afspraakplaats georganiseerd

= Kindvriendelijke tocht

Zondag 1 april 2007 8.00u

Tocht Mariene Biologie Oosterschelde

Dodemansduim - foto: Wikimedia Commons

Neen dit is geen grap natuurlijk, we gaan vandaag wel degelijk op excursie.

De Oosterschelde op amper drie kwartier van Antwerpen is benevens een vogelparadijs, in onze contreien nog één van de best bewaard gebleven mariene reservaten. Het zoute water van deze baai is van erg hoge kwaliteit door het ontbreken van de aanvoer van verontreinigd zoetwater via rivieren of Westerscheldewater via de Noordzee. Vandaar dat we precies deze plek hebben uitgekozen om het voor ons zichtbare gedeelte van het mariene leven te bekijken. We trekken naar Sas Van Goes (ten N. Van Goes) waar we met het getijde mee wandelen tot we laagwater hebben bereikt. Van alle planten (wieren), dieren en schelpen die we vinden trachten we de voor dit milieu zo typische ecologie even toe te lichten. Geen enkel milieu is zo soortenrijk als het mariene milieu; alleen is en blijft dit milieu voor vele Natuurpunters nog een grote onbekende.

Dodemansduim, Strandvlo, Harige vliescelpoliep, Kammetjeswier en vele, vele anderen zijn maar enkele van de soorten die we waarschijnlijk vandaag zullen vinden. Zeker dus de moeite om af te komen vandaag.

Aangezien we met het getijde meelopen zijn we strikt aan het uur ervan gebonden. Dit verklaart waarom we nogal vroeg vertrekken aangezien het vandaag laagwater is om 10.16u. We vertrekken via kostendelend vervoer op de Bist in Wilrijk (voor het Districtshuis) om 8.00u stipt om een uurtje later aan het Sas Van Goes te zijn.

De excursie eindigt ter plaatse om 12.00u. We picknicken nog even ter plaatse en rijden nadien huiswaarts zodat we tegen 14.00u terug in Wilrijk zijn. Picknick breng je dus best mee. In geval van slecht weer kunnen we ter plaatse onze boterhammen wel binnen opeten. Het hoeft geen betoog dat ook laarzen een absolute "must" zijn op deze fijne tocht. Tot slot nog één aanrader : deze tocht is erg kindvriendelijk !

Afspraak: 8.00u op de Bist, terug omstreeks 14.00u

Mee te brengen: picknick, drank, laarzen, loepje, zeegids

Gids en leiding: H. Waeterschoot 03/455 22 12

Zaterdag 14 april 2007

Laatste dag om in te schrijven voor de bustocht van 1 mei

Zondag 15 april 2007 8.45u

Zevenbergen – Ranst: voorjaarsflora

Half april is een ideaal moment om op zoek te gaan naar voorjaarsflora.

Hiervoor moeten wij gelukkig niet ver rijden, in het bos van Zevenbergen vinden we volop Sleutelbloem, Speenkruid, Bosanemoon, Muskuskruid...

Op dit moment van het jaar kunnen we ook reeds genieten van heel wat vogelgeluiden want ook de vogels zijn blij dat de lange winter voorbij is.

Afspraak: vertrek met eigen wagens op de Bist te Wilrijk om 8.45u.

Het einde is voorzien omstreeks 12.00u ter plaatse.

Mee te brengen: kijker, veldgids, fototoestel en stevig schoeisel.

Gids: Rudy Vansevenant 015/32 08 05

Leiding: Wim Vandeweyer 03/321 32 23

Zondag 22 april 2007
6.40u

Treintocht :
Duinen- en strandtocht De Panne
en omgeving

Sprinkhaanzanger - foto: Willy Ceulemans

Zij die het vroege beginuur bij deze tocht zien verklaren me misschien voor gek. Er zijn echter twee redenen voor dit vroege uur.

Ten eerste gaan we vandaag naar de verre westkust. Dat is wel even rijden en om de chauffeurs vandaag eens te sparen en tegelijk ook ons aller Moeder Aarde wat ademruimte te geven, nemen we de trein (trein vertrekt om 06.52u dus wees op tijd!). Zo kan éénieder ook tijdens de rit met iederéén een gezellig babbeltje slaan. Ten tweede, morgenstond heeft goud in de mond en in de natuur geldt dat ook zo. Zeker in de lente wanneer de ochtenden worden gevuld met gekwetter en gezang allerhande van onze gevederde vrienden. Daarvan vinden we trouwens in het reservaat de Westhoek waar we vandaag naartoe trekken, enkele types die dat uit volle borst doen. Denk maar aan Sprinkhaanzanger, Tuinfluiter, Braamsluiper, en vooral... de zanger der zangers... de Nachtegaal! We bezoeken niet alleen de duinen maar maken ook een lange strandwandeling in de hoop hier ook enige wad- en zeevogels te kunnen bespeuren. Rond 16.00u ronden we dan af zodat we hopelijk moe maar voldaan, op tijd (16.59u) de trein huiswaarts kunnen nemen.

Afspraak: Station Antwerpen- Berchem in de vertrekhal om 6.40u.

Aansluiten mogelijk om 9.30u aan de ingang van het reservaat mits de leiding te verwittigen.

Einde rond 16.00u ter plaatse, om 19.08 u Station Antwerpen-Berchem.

Aantal te wandelen km: 10.

Meebrengen: geld voor uw treinrit, picknick, drank, loep, kijker, telescoop, vogel- en strandgids, flora, fototoestel, stevig schoeisel of laarzen bij regenweer.

Gids: Wim Roelant 0477/34 07 21

Leiding: Catherine Vandercruyssen 03/288 81 07

Zaterdag 28 april 2007
7.45u

Bloesemwandeling
in Limburgs Haspengouw.

Steenuil - foto: Willy Ceule-

Rond deze tijd zijn de boomgaarden van Haspengouw in bruidskleed. Daarom bezoeken we vandaag de fruitstreek, waar op het einde van de wereld een klein dorpje ligt, Mettekoven, dat niet alleen het mooiste pleintje van Limburg heeft, maar tevens beschikt over een aantal 'grand cru' wandelingen. Twee van deze wandelingen gaan we vandaag doen. Niet alleen boomgaarden vindt men hier, maar ook een aantal prachtige panorama's, vierkantshoeven en enkele kleinschalige natuurgebieden.

Het is een goede streek om roofvogels te bekijken. Verder komt de Grauwe gors hier voor, Steenuil, Das, hamsters. Daar de ondergrond hier leem is, vinden we ook planten terug die we bij ons niet zo gauw zien.

Indien het weer goed is, picknicken we ergens op één van de talrijke picknickplaatsen, bij slecht weer zoeken we een café waar we onze boterhammen mogen opeten. Stevig waterdicht schoeisel is aan te raden.

Afspraak: Vertrek met eigen wagens op de Bist te Wilrijk om 7.45u.

Aansluiten mogelijk om 9.15u te Hoepertingen (Kapel Helshoven, Helshovenstraat) mits leiding te verwittigen.

Einde omstreeks 17.30u ter plaatse.

Aantal te wandelen km: 4 in de voormiddag en ongeveer 5,5 in de namiddag.

Mee te brengen : Picknick , drank, loep, kijker, veldgids, fototoestel en stevig schoeisel .

Gids: Herman Van den Reeck 03/457 33 88

Leiding: Ingrid Van Havere 03/828 22 39

Dinsdag 1 mei 2007

8.00u

Voorjaarsflora in de Lessevallei

De Lesse kerfde over de tijden heen haar lieflijke bedding door het zachte en smalle kalkmassief gelegen tussen het plateau van de Condroz en het Ardennenmassief. Deze bonte geologische mengeling laat duidelijke sporen na in de rijke fauna en flora van deze streek. Hierdoor is de voorjaarsflora uitbundig in deze periode en vinden vele zeldzame planten hier hun stekje, zoals de Gele Anemoon, de Naaldvaren en de Bolletjeskers. Vandaag maken we een prachtige dagwandeling langs kronkelige en soms steile paadjes langsheen de rechteroever van de Lesse, waar we halverwege onze picknick verorberen in het veld. Vooral in het tweede deel van de wandeling krijgen we erg mooie en soms spectaculaire landschappelijke taferelen te zien en naar goede gewoonte ook de grote Gele kwikstaart en hopelijk tevens de Waterspreeuw. Deze wandeling is vast één van de mooiste, die de Ardennen te bieden heeft in dit seizoen. Een aanrader dus !

Afspraak: We vertrekken met de bus te Wilrijk voor het districtshuis om 8.00u stipt naar de Lessevallei. De wandeling start aan het station te Houyet en eindigt 's namiddags na ongeveer 12 km aan het station van het dorpje Gedroncelles . De wandeling is gezien zijn afwisselend karakter en de nabijheid van de Lesse zeker geschikt voor kinderen, op voorwaarde dat ze de afstand kunnen stappen. We verwachten terug in Wilrijk te zijn omstreeks 19.00u. (dit uur kan echter iets onderhevig zijn aan mogelijke files op de autostrade).

Grijp deze unieke kans en schrijf snel in door storting van €14 (volwassenen), €12 voor steuntrekkers op rekening 979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen met vermelding van namen deelnemers en telefoonnummer. Kinderen tot 12 gaan gratis mee en voor een familie voorzien we een speciale gezinsprijs van €40 ongeacht het aantal kinderen.

Mee te brengen: picknick, incl.drank, laarzen ingeval van regen anders goede wandelschoenen, waterdichte kledij, veldgids(en), verrekijker, loop.

Gids: Hugo Waeterschoot 03/455 22 12

Zondag 6 mei 2007

5.30u

Vroegochtendtocht: Broek De Naeyer Willebroek

Deze tocht is bedoeld om de zang van de vogels (beter) te leren kennen.

Zowel riet- als bosvogels zullen zich laten horen. Ook kunnen we Blauwe Reigers en Aalscholvers op hun nesten zien. Dit is iets voor de vinnigen onder ons !

Afspraak: Vertrek met eigen wagens om 5.30u aan de Bist te Wilrijk.

Mee te brengen: laarzen, vogelgids, telescoop, verrekijker

Einduur ter plaatse: 8.30u

Leiding: Tuur Wuyts 03/449 99 11

Gids: Luc Van Schoor 03/353 09 77

Donderdag 10 mei 2007

**Laatste dag om in te schrijven voor de fietstocht van 19 mei en/of
de bustocht naar de Biesbosch van 26 mei**

Zaterdag 12 mei 2007

14.00u

16.00u

Fietstocht: zwaluwen-inventarisatie

Boerenzwaluw - foto: Willy Ceulemenans

Enkele jaren geleden inventariseerden we in onze afdeling de broedplaatsen van zwaluwen, allen beschermde soorten die het de laatste decennia erg moeilijk hebben. Vorig jaar herinventariseerden we Aartselaar en Hove, vandaag plannen we een fietstocht doorheen Wilrijk en Edegem waarbij we de oude nestplaatsen terug gaan opzoeken en op zoek gaan naar nieuwe nestplaatsen.

Benevens de telling zelf trachten we wat toelichting te geven omtrent de levenswijze en ecologie van deze prachtige vogels. Deze namiddag zal tevens aangekondigd worden via de gebruikelijke Afdelingsflits die per e-mail verzonden wordt. Geef gerust een seintje aan één van beide contactpersonen indien je geen e-mail hebt, of je de flits (nog) niet ontvangt. We zorgen er dan voor dat je op de hoogte gehouden wordt. De gegevens van deze telling worden nadien overhandigd aan het Instituut voor Natuurbehoud in opvolging van de inventarisatie van de broedvogelatlas; een bijzonder nobel doel dus waarmee we hopen een klein steentje bij te dragen tot de opvolging en bescherming van deze vogelsoorten. Ben je begaan met onze inlandse vogelsoorten, dan verwachten we je zeker dit weekend.

Afspraak: We vertrekken met de fiets op twee verschillende plaatsen telkens om 14.00u en eindigen daar ook ten laatste om 18.00u.

- Wilrijk : op het districtsplein (De Bist) voor het districtshuis
- Edegem : op het Fontijnpleintje aan de St. Antoniuskerk, op het kruispunt van de Strijdersstraat en de Drie Eikenstraat.

Leiding: Hugo Waeterschoot 03/455 22 12 (waeterschoot@euronickel.org)
Johan Baetens 03/281 78 59 (baetens.johan@telenet.be)

zondag 13 mei 2007

8.00u

Vogel- en landschapstocht Limburgs Vijvergebied

Het Limburgse vijvergebied, een uitgestrekte mozaïek van plassen, sloten, rietkragen en bos, is één van de grootste aaneengesloten waterrijke gebieden in Vlaanderen. Het mag dan ook niet verwonderen dat tal van zeldzame soorten in ons land hier hun laatste bastion hebben opgetrokken. Denk maar aan de twee rietreigers het Woudaapje en de Roerdomp die hun aantallen de laatste decennia drastisch zagen ineenstorten. In de Wyers en Maten in Midden-Limburg, die we vandaag zullen bezoeken, hebben deze twee soorten zich nog met enkele broedparen weten te handhaven. Hopelijk laat één van hen zich horen of zelfs nog beter... zien.

Ook andere minder algemene soorten als de Wielewaal, Snor en Grote Zilverreiger kunnen in deze gebieden nog waargenomen worden. Gezien het jaargetijde zal het echter zowieso een boeiende dag worden, want alle zangers geven natuurlijk op dit moment van katoen! Ook landschappelijk is deze tocht bovendien met de nodige voorjaarsflora zeker de moeite waard!

Afspraak: Vertrek met eigens wagens om 8.00u aan de Bist te Wilrijk. Einde omstreeks 17.00u ter plaatse. We wandelen een 10-tal km.

Mee te brengen: picknick, drank, laarzen, veldgids(en), telescoop, verrekijker, loep.

Leiding: Wim Van De Weyer 03/321 32 23 of 0485/60 54 97

Gids: Walter Van Spaendonck 03/480 54 24 of 0479/98 57 77

Zaterdag 19 mei 2007

8.30u

Fietsen: Saeftinghe en omgeving

Doel ligt aan de oever van de Schelde, in de Scheldepolders van het Waasland. Net ten noorden van het dorp staat de welbekende kerncentrale. Vooraleer onze fietstocht aan te vatten, hebben we kans om van in de toren de Slechtvalk te observeren die daar haar nest heeft. De fietstocht leidt langs de kreken langs het Schor Ouden Doel. Misschien (broedseizoen) kunnen we hier onder leiding van een gids een kleine wandeling maken. Op weg naar Saeftinghe doen we nog even het haventje van Prosperpolder aan.

Rond de middag zijn we dan in Saeftinghe, waar we in café "Het Verdrongen Land" onze boterhammen kunnen eten.

We blijven er nog even, en kunnen dan een kijkje nemen in het bezoekerscentrum en een wandeling maken (vogelkijkhut, gasdam of knuppelpad).

Daarna vervolgen we onze fietstocht in de polders en rijden langs de kreken van De Grote Geule en de weilanden en poelen van de Putten. Onderweg hopen we (nog wat) ganzen en verschillende soorten steltlopers aan te treffen, maar ook Bruine kiekendief wordt hier regelmatig gezien. Tegen 16.30u komen we dan terug aan op het vertrekpunt. Indien we de Slechtvalk 's morgens niet moesten gezien hebben, hebben we nog een tweede kans.

Afspraak: Vertrek om 08.30u aan de Bist te Wilrijk. Einde ter plaatse om 17.00u. Inschrijven noodzakelijk voor 10 mei bij de leiding. We fietsen een 30-tal km.

Mee te brengen: picknick, kijker, vogelgids, fototoestel, laarzen (bij regenweer), vrijwillige bijdrage voor de gids die ons in het gebied zelf zal begeleiden.

Fiets en eigen vervoer voor de fiets, indien je 's middags wil aansluiten.

Leiding: André De Mul 03/828 70 32 of 0478/57 48 92

Moniek Van den Bergh 03/457 54 49

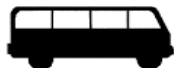

Zaterdag 26 mei 2007

10.00u

Bustocht naar..

**Nationaal Park De Biesbosch
met Bevervaartocht**

Vandaag trekken we naar één van de merkwaardigste natuurgebieden bij onze noordburen. 9000 hectare aan wilgenvloedbossen, kreken, watervlakten en polders. Zes verschillende biotopen vol bijzondere flora en fauna. Duizenden planten- en diersoorten in een prachtig getijdengebied. Dat is de Biesbosch, de laatste wildernis van Nederland.

De Biesbosch is een waar vogelparadijs. Naast veel voorkomende vogels vind je er ook zeldzame en beschermde vogelsoorten als IJsvogel, Lepelaar en Blauwborst.

Het Nationale Park bestaat uit diverse delen. Het natuurgebied wordt versnipperd door enclaves, bestaande uit polders in agrarisch gebruik. Het is de bedoeling de natuur in deze polders te laten terugkomen. Er ontstaat dan weer één groot, aaneengesloten natuurgebied zoals vroeger. Daarmee worden betere kansen geschapen voor allerlei soorten planten en dieren die, als gevolg van de ontginningen en de vorming van spaarbekkens, in de loop van de tijd uit de overgebleven stukken Biesbosch zijn verdwenen.

Sinds 1996 is Staatsbosbeheer gestart met natuurontwikkeling in verschillende polders, waarbij kreken worden uitgegraven.

De beide Spieringpolders werden aangesloten op de naastvloeiende rivier de Nieuwe Merwede. Hierdoor kunnen ze bij extreem hoge waterstanden vol lopen en zo de druk op andere dijken in het rivierengebied verminderen. Naast allerlei eenden zijn deze plassen een geliefkoosde rustplaats voor Aalscholvers.

Voor de middag bezoeken we het klein wandelgebied De Pannekoek in het hart van de Biesbosch. Het bestaat voornamelijk uit wilgen, vlier, riet en natuurlijk water. Het leuke van het gebiedje is dat er veel verschillende biotopen zijn samengebracht. Het wandelpad leidt langs een aantal specifieke Biesboschlandschappen. Hierin zijn voorbeelden van oude ambachten opgenomen die vroeger in het gebied werden uitgeoefend. Het meest opvallende en misschien wel historisch meest interessant is

de wilgentuin waar meer dan 40 soorten wilgen ‘bewaard’ worden. In deze tuin, uniek voor Nederland, kun je goed zien hoe ze van elkaar verschillen. In de natte greppels van de griend bloeien in het voorjaar gele lissen en dotterbloemen. Tijdens de middagpauze in Bezoekerscentrum Werkendam is een drankje verkrijgbaar. Polder Maltha ligt in het noordelijk deel van de Brabantse Biesbosch. We maken een zeer boeiende namiddagwandeling langs de zuidelijke dijk van het waterrijk gebied met doorkijkjes over de brede kreek, de Ruigt, een restant van de rivier Oude Maas.

Maltha ontwikkelt zich sinds 1996 in een wetland dat elk jaar weer spectaculaire nieuwe natuur laat zien. Naast diverse eendensoorten en Grauwe ganzen die er broeden voelen soorten als Grote Zilverreiger, Watersnip, Groenpoot- en Zwarte Ruiter zich thuis. In de vogelkijkhut heeft een natuurschilder zijn kunsten tentoon gespreid

Na een rustperiode met avondmaal is het tijd voor een heuse Bevertocht. We vertrekken met de fluisterboot van de familie Peeters vanuit de jachthaven “Vissershang” in Hank voor een zoektocht naar de Bevers die zich bij valavond op het water en de oevers begeven. De fluisterboot is een authentieke rietaak, voorzien van een door zonne-energie aangedreven motor. Vroeger werd de rietaak gebruikt om riet- hout- en landbouwproducten uit de Biesbosch door kreken en geulen naar de vaste wal te brengen. De boot leidt ons doorheen kleine kreken en geulen van het natuurgebied.

Deze tochten zijn uniek omdat deze rietaak niet alleen geruisloos vaart, maar ook een geringe diepgang heeft. Hierdoor kan de boot op plaatsen varen waar andere schepen niet kunnen komen. Een heerlijk uitstapje voor de natuurliefhebber met unieke mogelijkheid om Bevers te zien in hun natuurlijke omgeving.

Daarbij varen we door een prachtig zoetwatergetijdengebied en kunnen we genieten van de fauna en flora van dit merkwaardig wetland. De 3 uren durende vaartocht wordt begeleid door een natuurgids of boswachter die heel wat over Bevers weet te vertellen. Tijdens deze vaartocht wordt u getraakteerd op een kopje koffie en een beverborreltje.

Dit wordt vast een boeiende dag! Zorg dat je tijdig inschrijft.

Afspraak: Vertrek om 10.00u aan de Bist te Wilrijk. We zijn terug thuis omstreeks 24.00u.

Mee te brengen: kijker, telescoop, picknick (2x), fototoestel, stevig schoeisel en bij regenweer laarzen, winddicht jasje voor vaartocht.

Vergeet niet voor 2x picknick mee te nemen, we eten immers ’s avonds een tweede maal in de jachthaven van Hank voor de Bevertocht begint!!

Je kan mee door storting van €24 op onze rekening en dit voor 10 mei.

Leiding: Walter Van Spaendonk 03/480 54 24 of 0479/98 57 77

Gids: Luc Van Schoor 0494/33 63 09

zondag 3 juni 2007
8.30u

Natuurgebieden rond Breda

De streek rond Breda heeft de natuurliefhebber heel wat te bieden.

Na een verkennend bezoek, 3 jaren geleden, was de gids al gecharmeerd door een nieuw wandelgebied bij Etten-Leur. Vandaag nemen Luc en André ons mee naar twee vrijwel onbekende natuurgebieden van Staatsbosbeheer die een bezoek meer dan waard zijn.

Natuurgebied Kelsdonk is een 250 ha groot vochtig graslandengebied. Kelsdonk hoorde vroeger bij de waterbergingsboezem van de nabij gelegen rivier de Mark. Deze boezem vervulde toen een belangrijke functie als bergplaats voor al het overtollige water bij een hoog waterpeil van de Mark.

De veenputten en de uitgestrekte weilanden geven het gebied ook een natuurhistorisch tintje. Sinds 2005 ligt door dit gebied een 7 km lang wandelpad, genaamd Zwempad. Dit pad doorkruist een aantal frikken (smalle stroken bos met daaromheen veel water) en loopt met een boog naar een mooie waterplas. Rondom deze waterplas overwinteren vele ganzen, zoals de Brandgans, de Kolgans en de Grauwe gans. In het voorjaar zijn er veel interessante weidevogels te zien, zoals de Grutto, de Wulp, de Kluut en de Kievit. Om deze vogels goed te kunnen bekijken is een vogelkijkscherm aangelegd.

Natuurgebied De Berk maakt deel uit van het Staatsbosbeheerobject De Haagse Beemden, dat ongeveer 150 ha groot is. Het gebied ligt op de overgang van de hogere zandgronden naar het boezemgebied van de Mark. De Berk zelf is vooral bekend om haar oude veenputten, waar vroeger turf uit gewonnen werd, en elzenbroekbossen. Vroeger was De Berk een ondoordringbare groene oase tegen de grens van Etten-Leur. Sinds de zomer van 2003 is het natuurgebied toegankelijk voor het publiek via een wandelroute: Het Molenpad. Het natuурpad is vernoemd naar de nabijgelegen Zwartenbergse Molen. De Berk is een zeer gevarieerd gebied dat ook een gevarieerd beheer vraagt. Het Staatsbosbeheer probeert de veenputten open te houden om snel dicht groeien tegen te gaan. Verder wordt er voor gezorgd – door middel van extensieve begrazing en een redelijk hoge waterstand – dat weidevogels zoals de Kievit en de Scholekster, en wintergasten zoals de Canadese gans en de Grauwe gans het gebied bezoeken.

Welk gebied we eerst bezoeken hangt af van de voorbereiding. Daarbij kijken we ook uit naar een geschikte plek voor een hapje en een drankje – zo mogelijk een zonnig terrasje ??

Afspraak: Vertrek met eigen wagens om 8.30u aan de Bist te Wilrijk. Einduur ter plaatse omstreeks 17.00u.

Mee te brengen: Picknick, kijker, fototoestel, stevig schoeisel en bij regenweer laarzen + 1 euro (voorbereidingskosten)

Leiding: André De Mul 03/828 70 32

Gids: Luc Van Schoor 0494/33 63 09

Donderdag 7 juni 2007

Laatste dag om in te schrijven voor de zonnewende van 21 juni

zondag 10 juni
13.00u

Bezoek aan het Torfbroek

De politiek heeft deze uitstap naar de namiddag geduwd. Zo hebben wij de kans in de voormiddag onze burgerplicht te vervullen.

We bezoeken vandaag het Torfbroek in Kampenhout, deelgemeente Berg. In een biotoop van oude turfputten en vlasrootputten heeft zich een merkwaardige flora ontwikkeld. Ik wijk jullie eetlust op met enkele namen: Teer guichelheil, Moeraswespenorchis, Grote muggenorchis, Geelhartje. Voor de grassenliefhebbers: Gali-gaam, Vlozegge. Voor de vogelliefhebbers: Bruine kiek, Sprinkhaanzanger, Snor. De zeldzame Waterspitsmuis zullen we waarschijnlijk niet te zien krijgen, maar het geeft een goed gevoel te weten dat ze er is. Aan plaatselijke begeleiding wordt nog gewerkt. Anders benaderen we dit volgens het concept: iedereen vertelt zijn of haar weetje. Niet te missen.

Afspraak: Vertrek met eigen wagens om 13.00u aan de Bist te Wilrijk. Einde ter plaatse om 17.00u.

Mee te brengen: Laarzen (zeker bij regenweer), vogelgids, verrekijker, loep.

Leiding: Ronny Deckers 0485/55 45 31

16 en 17 juni 2007

Kort weekend: De Viroinvallei

Na vele jaren organiseren we opnieuw een weekend in de Viroinvallei. Naast zijn schilderachtige dorpjes is de streek bij Natuurpunters vooral gekend om zijn weelderige en bijzondere flora en fauna. Meer info vind je verder in dit nummer.

Donderdag 21 juni 2007
19.00u

Zomerzonnewende op Fort 7

Zonnewende Stonehedge

Zomerzonnewende of zomersolsticium, Sint-Jan, het begin van de zomer en de langste dag van het jaar. We starten met een avondwandeling in ons eigen mooie natuurreservaat. Dan genieten we met lekkere hapjes en een koel glaasje van de eerste 'zwoele' zomeravond. Als het slapenstijd is kunnen de liefhebbers blijven overnachten op het fort: in een slaapzak op het glacis onder de sterrenhemel. Een unieke belevenis!

Bij het ontwaken wacht ons een heerlijk ontbijt in ons lokaal 'de IJsvogel'.

Het aantal logés beperken we tot 20, dus snel reserveren!

(inschrijven noodzakelijk en dit ten laatste op 7 juni !)

Onkosten: wandeling + gezellig samenzijn €4; idem + slapen + ontbijt: €6

Afspraak: om 19.00u bij 'de IJsvogel' op Fort 7

Mee te brengen: Eventueel slaapzak en grondzeil. Bijdrage in de kosten, ter plaatse aan leiding te betalen.

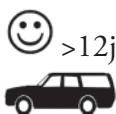
Leiding: Charlotte Daems 03/828 03 75

Lucy de Nave 03/237 99 52

Zondag 24 juni 2007
9.00u

Landschapswandeling in de natuurgebieden Malesbroek en Buitengoor

In de voormiddag bezoeken we Malesbroek, een vrij nieuw aankoopproject van Natuurpunt afdeling Geel-Meerhout.

Het is een oud Kempens landschap met duinruggen, oude heide en een typische 'Kwacht', d.i. een mooi nat hooiland met kwelwater, holle weg, dennenbossen, coulissenlandschap. Onze boterhammetjes eten we op in het Ecocentrum in Mol. Er zijn frisdranken, koffie e.d. te verkrijgen.

's Namiddags komt het Buitengoor aan de beurt. Dit is een bronnengebied van de Kleine Nete: een groot kalkmoeras met een zeer zeldzame natuur. We vinden er natte en droge heide, kleine zeggenvegetaties, gagelstuwelen, berken-, wilgen- en elzenbronbroekbossen en lieve Galloway's. Jan Dirckx, conservator van o.a. deze twee interessante natuurgebieden is onze gids en belooft ons een prachtige dag. Niet te missen dus!

Deze wandelingen zijn gratis, maar een kleine gift ten voordele van deze natuurgebieden is altijd welkom.

Afspraak: Vertrek om 9.00u met eigen wagens aan de Bist te Wilrijk. Het einde is voorzien omstreeks 17.00u ter plaatse. 's Middags aansluiten in het Ecohuis kan mits de leiding te verwittigen (0485/71 73 48, dit nr. is enkel bereikbaar de dag zelf).

Mee te brengen: verrekijker, veldgidsen, loep, fototoestel, picknick. Laarzen zijn een absolute noodzaak, ook bij droog weer!

Leiding: Lucy de Nave 03/237 99 52

André De Mul 03/828 70 32

Externe gids: Jan Dirckx

Gagel - foto: Willy Ceulemenans

Zaterdag 30 juni 2007

Laatste dag om in te schrijven voor de fietstocht van 14 juli

Zaterdag 30 juni
13.30u

**Heidewandeling en
nachtswaluwentocht**

We starten de namiddag met een wandeling in de Kalmthoutse Heide en kijken er uit naar alles wat groeit, bloeit en beweegt ! We kijken vooral uit naar Boomleeuwerik en Boomvalk, die omstreeks deze tijd boven de vennen op libellen en waterjuffers jaagt. Omstreeks 18.00u eten we ergens onze boterhammekes op en daarna vertrekken we voor de avondwandeling op zoek (en op hoop van zegen !) naar de Nachtzwaluw.

De hele namiddag en avond zal Ignace Ledegen onze gids zijn. Velen onder ons kennen Ignace als gids van de Extremadurareizen van Tierra. Als medewerker van het "Grenspark", verantwoordelijke voor het "life project" en voor het beheer en de monitoring van dit natuurpark, kent hij het terrein, waar we op zoek gaan naar de Nachtzwaluw, als geen ander. We krijgen dus ook heel wat informatie mee over het beheer en de lopende projecten binnen dit grensoverschrijdende natuurgebied. Een uitstap om niet te missen; zorg dat je uitgeslapen bent !

Afspraak: Vertrek om 13.30u op de Bist te Wilrijk met eigen wagens. Einduur ter plaatse omstreeks 23.30u.

Mee te brengen: Picknick, drank, stevige wandelschoenen of laarzen bij regenweer, veldgids(en), telescoop, verrekijker, loep.

Bijdrage in de kosten, ter plaatse aan leiding te betalen: €1

Leiding: Rudy Vansevenant 015/32 08 05

Gids: Ignace Ledegen

Zondag 8 juli 2007
14.00u

Zomerwandeling op Fort7

Nu het broedseizoen voorbij is en de natuur op haar hoogtepunt, is het HET moment om te komen genieten van de insecten- en plantenrijkdom in het reservaat. We kunnen nu volop het resultaat bewonderen van het maaiwerk dat door onze enthousiaste beheersploeg een hele winter lang verzet is.

Ook de libellen en vlinders zijn nu paraat.

Afspraak: om 14.00u in Fort7, Legerstraat 40, Wilrijk.

Einduur ter plaatse: 17.00u. We wandelen een 4-tal km.

Leiding: Nancy Geldhof 03/827 55 44

Zaterdag 14 juli 2007
8.00u

**Fietstocht Rondje met een Pontje
in Zeeland**

De meer dan 100 verschillende veerdiensten en pontjes in Zeeland hebben plaats gemaakt voor Deltadammen - bruggen en -tunnels. Maar in de zomer herleeft in Zeeland de tijd van weleer; een aantal pontjes is dan weer in de vaart, speciaal voor voetgangers en fietsers, soms via oude historische trajecten.

Vorig jaar genoten we tijdens de eerste editie van een rustige, zonnige boottocht over de Oosterschelde, gevolgd door een dito fietstrip langs de inlage van Noord-Beveland, de indrukwekkende stormvloedkering en de vogelhut van Neeltje Jans. Wat het dit jaar wordt is bij het samenstellen van dit nummer nog niet bekend want de kalender van rondje pontje verschijnt pas in mei. We kiezen zeker weer voor een aantrekkelijk programma met, als toetje, een boottocht.

Inschrijven tot uiterlijk 30 juni door storting van €10 (vaarkosten + €1 kosten voorbereiding) op onze rekening.

Bij inschrijving wel vermelden : Rondje pontje, aantal deelnemers, fietsvervoer met eigen wagen ja/nee, mogelijke plaats(en) in auto voor medefietsers/fietsen en

zo was het vorig jaar

je telefoonnummer. Dat kan ook via een mailtje naar andre.de.mul@versateladsl.be of via een telefoontje naar Luc of André. Indien nodig zorgen we voor extra fietsvervoer + €1 per fiets).

Afspraak: Vertrek met eigen wagens om 8.00u aan de De Bist te Wilrijk.

Einduur ter plaatse: 17.00u

Mee te brengen: . picknick, drank, kijker, fototoestel, stevig schoeisel, regenkledij en uiteraard je fiets.

Leiding: André De Mul 03/828 70 32

Gids: Luc Van Schoor 0494/33 63 09

Vrijdag 20 juli 2007

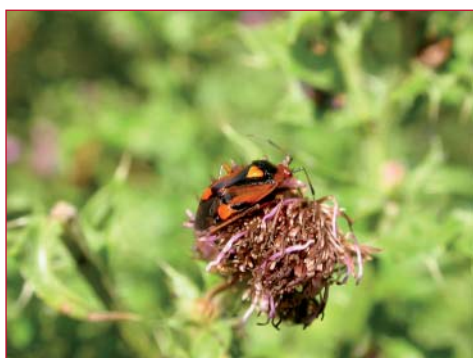
Laatste dag om in te schrijven voor de fietstocht van 29 juli

zondag 22 juli 2007

8.30u

Insectentocht in de Maat en den Diel

Wants - foto: Willy Ceulemenans

Net als de voorbije jaren gaan we ook dit jaar weer de Kempische insectenfauna te lijf met onze netjes, loepjes en determinatietabellen voor libellen, vlinders, lieveheersbeestjes, wantsen en ander klein gewriemel. In de voormiddag trekken we er onder deskundige begeleiding op uit in het reservaat De Maat. Dit gebied is een nat heidegebied waarvan de arme heidegrond lange tijd werd bevoloed met mineraal- en kalkrijk kanaalwater om hooiwinning mogelijk te maken. Tot 10 jaar geleden was dit een monotoon canadapopulierenbestand. Na het rooien van de canada's werden centraal een drietal ha wateringen als vloeiveiden (hooiland) hersteld met een rijke en bijzondere fauna en flora tot gevolg.

In de namiddag trekken we naar het gedeelte van het natuurgebied dat aan de overkant van het kanaal Bocholt-Herentals is gelegen: Den Diel. In dit gebied werd vroeger aan bruinkoolwinning gedaan waardoor er ondiepe waterpartijen ontstonden die inmiddels geëvolueerd zijn tot vijvers en ondiepe vennen. Het gebied staat te boek als één van de rijkste gebieden in Vlaanderen voor wat betreft de libellenfauna.

Voor beide gebieden geldt wellicht dat een anti-muggen vloeistof geen overbodige luxe is !!!

Afspraak: Vertrek met eigen wagens om 8.30u aan De Bist te Wilrijk.

Einduur ter plaatse: 16.00-17.00u

Mee te brengen: Picknick, drank, laarzen, veldgids(en).

Leiding: Johan Baetens 03/281 78 59

Gids: Johan Baetens en Kris Lauwers

Externe gids: Jef Sas

Zaterdag 28 juli

19.30u

Pinteling in Fort 7

Na het succes van vorig jaar, komt er natuurlijk een tweede editie van dit leuke zomerevenement. Dus wil je oude bekenden ontmoeten, nieuwe vrienden maken, je ideeën spuien, je beklag maken, je diensten aanbieden of heb je gewoon dorst, kom dan naar Den Alcedo Atthis (da's den IJsvogel) op deze (hopelijk) aangename zomeravond.

Afspraak: lokaal De IJsvogel vanaf 19.30u

Leiding: Ronny Deckers 0485/55 45 31

Hugo Waeterschoot: 03/455 22 12

Zondag 29 juli 2007
9.00u

Fietstocht:
Markiezaat en Wouwse Plantage
Bergen-op-Zoom

Het aantal deelnemers voor de fiets- en vaartocht van zaterdag 14 juli is beperkt tot max. 20. Bij voldoende belangstelling, d.w.z. min. 30 deelnemers, wordt vandaag een tweede tocht ingericht.

Deze fietstocht van zo'n 40 km starten we aan de parking van het natuurinfectrum Kraayenberg op de Brabantse Wal, waar we de auto's achterlaten. De fietstrip voert ons langs het Kasteeldomein Mattenburgh, de Kreekraksluizen en langs het Markiezaatmeer waar we zeker uitkijken naar watervogels.

Hier broedden de laatste jaren ook Lepelaars. Via het buitengebied van Bergen-op-Zoom fietsen we verder langs de Wouwse Plantage en enkele heidegebiedjes. Deze gevarieerde fietstocht voert ons langs water, dijken, polder en bosrijke landschappen. Langs de route komen diverse rustplaatsen voor. Wie mee wil verwittigt Luc of André, ten laatste op 20 juli 2007.

Indien nodig zorgen we weer voor extra fietsvervoer (+ €1 per fiets).

Gids: Luc Van Schoor 0494/33 63 09

Leiding: André De Mul 03/828 70 32

NIEUWS VAN DE PLANTEN- EN INSECTENWERKGROEP

Het voorjaar komt eraan, dus hoog tijd dat wij uit onze winterslaap ontwaken. We starten het jaar zoals gewoonlijk met een informele bijeenkomst in de IJsvogel op

maandag 2 april om 20.00u

Ideën en voorstellen zijn welkom van iedereen.

We hopen dan heel snel met de determinatie-wandel-avonden te starten.

VOGELWAARNEMERS VOOR DE NATIONALE D-BASE GEVRAAGD

De langverwachte database voor vogelwaarnemingen komt stilaan onder stoom. Ook onze afdeling mag niet achterblijven. Mensen die willen meewerken door rechtstreeks hun waarnemingen in te voeren, kunnen zich opgeven bij Ronny Deckers (0485/55 45 31) of per mail naar ronald.deckers@pandora.be.

Leden ontvangen het hele jaar korting bij Schoenen Torfs

niet als je gaat winkelen!

Draagtassenactie, een draagtas minder is meer natuur! Schoenen Torfs heeft zestien baanwinkels die zich aan de rand van de steden bevinden en goed bereikbaar zijn. In elk van deze winkels loopt een draagtassen-actie. Als de klant de papieren(!) draagtas aan de kassa weigert, schenkt Torfs 0,15 euro aan Natuurpunt. Het bedrag wordt meteen in een spaarpot gestoken ten voordele van de natuur in Vlaanderen!

Onze baanwinkels:

Edegem: Mechelsesteenweg 226 (steunt Fort 7)

Wilrijk: Boomsesteenweg 960A (steunt Natuureducatief Centrum Fort 7)

Meer info op:

www.natuurpunt.be (klik op onze acties>Torfs) of via www.torfs.be

Enkele cijfers:

- Torfs stortte sinds de samenwerking al meer dan 130.000 euro op de rekening van Natuurpunt.
- Sinds 2001 werden al bijna 180.000 kg oude, nog draagbare schoenen van de afvalberg gered.
- De draagtassenactie bracht al 77.289 euro op

Kort weekend naar De Viroinvallei : zaterdag 16 tot en met zondag 17 juni

Gids : Hugo Waeterschoot + plaatselijke gids

Leiding : Catherine Vandercruyssen

Na vele jaren organiseren we opnieuw een weekend in de Viroinvallei. Naast zijn schilderachtige dorpjes is de streek bij Natuurpunters vooral gekend om zijn weelderige en bijzondere flora en fauna. De Viroinvallei vormt immers onderdeel van een uitgebreide kalkwig die gekneld zit tussen het plateau van Condroz en de Ardennen. De noordelijke hellingen van deze streek hebben dan ook een quasi mediterrane klimaat en herbergen meerdere orchideeënsoorten, vele zeldzame planten, insecten en heel wat reptielen. We huren voor deze gelegenheid een plaatselijke gids in om de plaatselijke fauna-aspecten maximaal aan bod te laten komen.

Het weekend start zaterdagmorgen vroeg en we zijn pas terug zondagavond. We verblijven voor dit weekend in een gezellig pensionnetje “Le Petit Mesnil” vlakbij het forêt de Nismes, een gehucht dat door de plaatselijke toeristische dienst als één der meest pittoreske van onze Ardennen wordt omschreven.

Indien je dan nog weet dat de inschrijvingsprijs slechts 60 euro bedraagt, alles inbegrepen (verblijf, maaltijden, gidsen en taksen) (enkel persoonlijke drank dient verder uit eigen zak betaald) dan aarzel je natuurlijk geen seconde meer om in te schrijven ! Er wordt gezorgd voor kostendelend vervoer. Let op, het aantal deelnemers wordt strikt tot 20 personen beperkt dit om de kwaliteit maximaal te garanderen.

We verblijven in een klein hotelletje “Le Petit Mesnil” (Rue de la Chapelle 7, B-5670 Vierves-sur-Viroin) vlakbij het forêt de Nismes, één der grootste bossen van het land. Onderstaand verstrekken we verder bijkomende info en aanbevelingen m.b.t. de reis.

Wil je er bij zijn schrijf dan als de bliksem in door een telefonisch seintje aan Catherine Vandercruyssen (tel. 03/288 81 07) vanaf 9 april (daarvoor is ze niet thuis!) . Zij zal je laten weten of er nog plaatsen vrij zijn.

Je bent pas definitief ingeschreven als je nadien het voorschot van €25 gestort hebt op rekening van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen op rekening nr 979-9767547-40 met vermelding van namen deelnemers en e-mail adres.

PS er zijn enkel 2 persoonskamers beschikbaar.

Weidevogels

Kievit, Grutto, Wulp... het zijn de sieraden van onze Vlaamse weiden. Ook soorten als Veldleeuwerik, Graspieper, Slobeend e.d. kunnen in weidegebieden voorkomen. Al deze vogels worden dan ook wel eens weidevogels genoemd. In deze cursus worden 20 soorten weidevogels uitgebreid besproken. De kenmerken worden bestudeerd aan de hand van dia's en video's. Naast de geluiden komt ook de levenswijze van deze vogels aan bod. Verder maken we kennis met de problemen waar ze mee te kampen hebben en de mogelijke oplossingen met o.a. weidevogelbescherming.

Informatie omtrent deze cursussen? Eén adres:
Catherine Vandercruyssen,
03/288 81 07 of cvdx@telenet.be

Nachtvinders

Wist je dat er in Vlaanderen meer dan 800 soorten grotere nachtvinders voorkomen? Of dat er ook in december nog motten rondvliegen?

De cursus gaat ondermeer in op de ecologie, verspreiding en zeldzaamheid (abundantie) van nachtvinders. Een belangrijk deel van de cursus behandelt de herkenning van de verschillende families, waarbij aandacht wordt geschonken aan de determinatie van een reeks goed herkenbare soorten.

Wim Verachtert van Natuurpunt bestudeert reeds lange jaren de nachtvinders en zal de cursus leiden. Nachtvinders zie je natuurlijk best 's nachts. De tweede theorieles wordt dus al onmiddellijk gevolgd door een praktijkles in ons Fort. De tweede praktijkles zal plaats hebben in Zoersel en is open voor iedereen.

Theorie : donderdag 3 mei van 19.30 tot 22.30 uur en zaterdag 12 mei van 19.00 tot 22.00 uur

Praktijk : zaterdag 12 mei van 22.30 tot 1.30 uur (13 mei) en vrijdag 3 augustus van 21.30 tot 24.30 uur

Meebrengen : loopje en eventueel een knabbel en drank om de nacht gezellig door te brengen.

Ben je al nieuwsgierig ? Schrijf dan snel in door 15 euro (niet-leden 20 euro) te storten op rekening 979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen, met als mededeling "Nachtvinders" + naam en telefoonnummer/e-mail adres.

Theorie : donderdag 19 en 26 april van 19.30 tot 22.30 uur in de IJsvogel, Fort 7

Praktijk : tijdens onze vele vogeltochten heel het jaar door
Syllabus is inbegrepen in de prijs

Lesgevers: Koen Leysen van Natuurpunt

Nieuwsgierig?

Schrijf je dan snel in door 8 euro (niet-leden 13 euro) te storten op rekening 979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen, met als mededeling "Weidevogels" + naam en telefoonnummer en eventueel e-mail adres.

Bloeiende planten voor gevorderden

Reeds enkele jaren bestudeert een groepje gedreven natuurminnaars de grassen, zeggen en russen op vrijdagvoormiddag. Dit jaar willen we deze kennis zeker onderhouden en bijschaven, maar ook andere plantjes zullen onze aandacht trekken, composieten en schermbloemigen zijn prachtig maar niet gemakkelijk te determineren...

Deze cursus richt zich dus naar mensen met een zekere basiskennis maar vooral naar mensen die het determineren aan de hand van de handige kapstokjes van Hans Vermeulen leuk vinden. Nieuwkomers zijn dus zeker welkom als ze bereid zijn enige inspanning te doen om hun kennis wat op te krikken.

Verwacht geen wandelingen in mooie gebieden vol bloemen, wel boeiende determineermomentjes, zoekend naar de mooiste of zeldzaamste planten (we geraken meestal niet verder dan een kilometer).

De cursus gaat door op vrijdagvoormiddag van 4 mei tot 22 juni 2007 (behalve op 18 mei, weekend van Onze Heer Hemelvaart).

De deelnemers krijgen later het volledige programma.

Inschrijving voor Natuurpuntleden door storting van 18 euro op rekening 979-9767547-40 van Natuurpunt Zuidrand Antwerpen met als mededeling "planten-vrijdag" + uw naam, telefoonnummer en e-mail adres. Niet-leden betalen 38 euro en worden dan automatisch lid.

Informatie bij Catherine Vandercruyssen, tel 03/288 81 07, e-mail cvdx@pandora.be.

Was je er ook bij op de LAV 2007

(Lokale Algemene Vergadering) op 17 februari 2007?

Meer dan 70 natuurliefhebbers van onze afdeling mochten we verwelkomen op de LAV vergadering dit jaar. Na een toelichting door Hugo omtrent het reilen en zeilen van onze afdeling in 2006 en de belangrijkste aandachtspunten van het werkingsprogramma 2007, genoten we met zijn allen van een fijn verzorgde kaas en wijnmaaltijd. Een kort verslag van de belangrijkste conclusies van de vergadering wordt hieronder weergegeven. Klap op de vuurpijl die avond was ongetwijfeld de overzichtsdiareeks van de afdelingstochten en activiteiten 2006, waarbij een lach en een traan zeker niet uit de lucht waren. Finaal werd besloten met de verkiezing van de beste afdelingsfoto's van 2006, waaruit de winterlandschapsfoto Kalmthoutse Heide van Jeanine Degreef door alle deelnemers werd verkozen als beste foto van afgelopen jaar (zie verder in dit nummer). Meer details omtrent de besluiten van de vergadering, evenals een kopij van de presentatie en de geselecteerde beste foto's van het jaar, kan je downloaden van de website van de afdeling (www.zuidrand.be)

Kort verslag LAV 2007:

De jaarlijkse LAV vergadering van de afdeling Natuurpunt Zuidrand Antwerpen werd georganiseerd op zaterdag 17 februari 2007 te Wilrijk. Meer dan 70 deelnemers woonden de vergadering bij en hadden de mogelijkheid hun mening en goedkeuring te geven omtrent de verschillende agendapunten. De belangrijkste punten en conclusies van de vergadering kunnen als volgt samengevat worden:

- De activiteitsgraad in 2006 was opnieuw erg hoog en omvatte meer dan 120 activiteiten die alle pijlers van de Natuurpunt missie omvatte: beleid, studie, beheer en educatie.
- Op de tocht van de Hoge Venen vond een spijtig accident plaats (omvallen van een boom) waarbij 2 deelnemers gewond geraakten.
- Het aantal leden steeg fors tot meer dan 1000, voornamelijk door organische groei door onze rijk gevulde activiteitenkalender.
- In Aartselaar hebben een aantal VMPA leden een afzonderlijke Natuurpunt afdeling in oprichting zonder hierin de afdeling of de LAV te kennen
- De vergadering keurde volgende bijzondere aandachtspunten voor 2007 goed:
 - Verbreding van het bestuur en integratie nieuwe leden en coördinatoren in de werking
 - De Natuurhistorische tentoonstellingsruimte komt er. 2007 wordt het jaar van de planning en de eerste aanzet!
 - Verdere uitbouw lokale ondersteuning voor de behaagactie
 - Verdere uitbouw "studie" op het grondgebied afdeling
 - Webpagina's up to date houden en verder hoog kwalitatieve artikels voor rAntGroen blijven publiceren. Publicatie van een speciaal rAntGroen nummer rond de afdeling
 - Werken aan de versterking van een aantal werkgroepen: communicatie, Behaagactie, Studie, rAntGroen, Beleid, Tentoonstellingsruimte, ...
 - Constructieve oplossing nastreven voor de problematiek Aartselaar op basis van voorstellen bestuur, samen met hoofdbestuur Natuurpunt. Een speciale LAV van de afdeling organiseren voor het nemen van een mogelijke beslissing ter zake.
- De resultatenrekening 2006 en de begroting 2007 werden éénparig goedgekeurd. 2006 werd afgesloten met een licht overschot. Voor 2007 verwachten we echter een aanzienlijk tekort door investeringen in het speciale tijdschriftnummer en de Natuurhistorische Tentoonstellingsruimte.
- Het verlopen bestuursmandaat van Nancy Geldhof werd verlengd met éénparigheid van stemmen.
- Volgende nieuwe mandaten/werkverdeling werden éénparig goedgekeurd door de LAV:

o Coördinator Natuurstudie	Ronny Deckers
o Coördinator Activiteitenadmin.	Hilde Vangrunderbeek
o Coördinator Tijdschrift	Catherine Vandercryssen
o Administratieve steun	Ann Caers
o Vrije bestuursleden	Veerle De Saedeleer en Lucy De Nave

Een volledig overzicht van de lopende bestuursmandaten, werkgroepcoördinatoren en andere functies wordt weergegeven in de tabel hieronder

- De LAV keurde éénparig de volgende afvaardiging goed voor de Nationale Algemene Vergadering van Natuurpunt:
 - o Natuurstudie (vzw): Ronny Deckers
 - o Natuurbeheer (vzw): Peggy Beers
 - o Educatie (vzw): Nancy Geldhof
 - o Beleid (informeel): Guido Callaerts
 - o Bijkomende vertegenwoordiging voor Algemene ledenvereniging tgvs ledenaantal: Hugo Waeterschoot en Catherine Vandercruyssen
- De LAV dankte de bestuursleden en coördinatoren voor hun inzet het afgelopen jaar voor de afdeling.

Overzicht bestuursfuncties en coördinatoren werkingsvelden/werkgroepen van de afdeling

• Voorzitter	Hugo Waeterschoot
• Ondervoorzitter	Vacant
• Secretaris	Johan Baetens
• Penningmeester / ledenadministratie	Guido Callaerts
• Conservator Fort 7	Peggy Beers,
• Coördinator Educatie	Nancy Geldhof
• Coördinator Cursussen	Catherine Vandercruyssen
• Coördinator Werkingsprogramma	Hilde Vangrunderbeek
• Coördinator Beleid	Minaraadvertegenwoordigers
• Coördinator Communicatie	Vacant
• Coördinator Natuurstudie	Ronny Deckers
• Coördinator Website	Bob Gabriels
• Coördinator Tijdschrift	Catherine Vandercruyssen
• Coördinator Activiteitenadmin.	Hilde Vangrunderbeek
• Coördinator Tijdschrift	Catherine Vandercruyssen
• Redactieploeg	Guido Van Boeckel, André De Mul, Herman Snoeck
• Administratieve ondersteuning	Ann Caers
• Vrije bestuursleden	Lucy De Nave, Veerle De Saedeleer, Ingrid Van Havere
• Vertegenwoordigers voor de afdeling in gemeentelijke MINAraden :	
• Wilrijk (stad Antwerpen)	Vacant
• Edegem :	Johan Claessens
• Hove :	Wim Van Deynze en Hugo Waeterschoot
• Het mandaat van de vertegenwoordiger voor Aartselaar werd niet verlengd	

Oproep lokale medewerkers Edegem !!!

Eind vorig jaar contacteerde een enthousiaste Johan Claessens ons voor de vacature in de MINA-raad van de gemeente Edegem. Na een eerste kennismaking bleek al duidelijk dat Johan een gemotiveerd persoon is die ook de lokale (gemeentelijke) werking mee wil uitbouwen. Om te beginnen zouden er een aantal lokale activiteiten (zoals een stand op de kerstmarkt of een natuureducatieve wandeling) per jaar worden opgezet in de gemeente. Heb je tijd en zin om hieraan mee te werken, contacteer dan gerust Johan.Claessens@gmail.com !!!

Fotowedstrijd LAV 2007

Uit de binnengestuurde elektronische foto's gepresenteerd op de LAV, selecteren we jaarlijks een aantal die we voorleggen aan alle deelnemers van de LAV. Het zijn deze laatste die jaarlijks de beste afdelingsfoto kiezen. Bij de voorselectie werd rekening gehouden met volgende criteria : foto's dienden genomen op de activiteiten zelf, natuur als thema, fotogeniek en maximaal één foto per fotograaf. Uit de binnengestuurde fotos werden volgende 5 geselecteerd : Winters heidelandschap door Jeanine Degreef, Sleutelbloemen door Luc Van Schoor, Slapende Scholeksters door Rudy Vansevenant, Close-up Groene Kikker door Hugo Waeterschoot en Vlinder op Brandnetelblad door Sonia Van Kerkhoven.

De deelnemers aan de LAV verkozen het winters heidelandschap als beste foto van het jaar. Proficiat Jeanine !

ODE AAN DE LABEURDERS - Op een bekende wijs

Des winters op Fort zeven
maaien wij alles af.
Het zweet loopt van ons leden,
we krijgen weer niet af.

Refrein:

En met ons zeiske
En met ons rijfke
En met ons zaagske
En met ons riekke
Met ons catchoewe choewe choewe choewe choewe
Met ons catchoewe bottekes aan
Met ons catchoewe choewe choewe choewe choewe
Met ons catchoewe bottekes aan

't Is nog geen negen ure
en zie ons daar al staan.
Vol ijver en vol vure,
we gaan er tegenaan.

Refrein

Om elf uur wordt het moeilijker:
we worden stilaan moe.
Charlotteke hare koffie
die doet ons toch zo'n goe.

Refrein

En bloemkes, biekes, vogeltjes,
we zien ze af en toe.
Maar toch niet overdrijven,
de ploegbaas wordt dat moe.

Refrein

Twaalf uur. Tijd om te stoppen.
We snakken naar de taart.
Fernand zorgt voor de koffie.
't Was weer de moeite waard.

Refrein

Einde van de winterbeheerwerken

Johan De Ridder

Als jullie dit artikeltje lezen, dan zitten de winterbeheerwerken op Fort 7 er weer op. De afgelopen maanden hebben de medewerkers van de beheerploeg zich in het zweet gewerkt om het reservaat klaar te maken voor het nieuwe vegetatie seizoen. De beheerploeg kan trots zijn op het resultaat. Dat mag wel eens gezegd worden. We stellen vast dat de beheerploeg blijft groeien. Er komen nog steeds mensen bij, en dat merk je. Vele handen maken het werk licht, en dan kan er wel wat vanaf. Geen week gaat voorbij of iemand heeft wel een traktatie mee, en Kris is immer present met zelfgemaakte, overheerlijke soep. Het wordt stilaan een groepje bourgondiërs in plaats van beheerders.

Het administratieve werk werd eveneens in orde gebracht. Jaarverslag, jaarrapport en begroting werden overgemaakt aan Natuurpunt Mechelen. Het jaarverslag kan je op onze website (www.zuidrand.be) terug vinden. Het geeft je een snel overzicht

loskadeplein na het wintermaaiseizoen

windworp op het Reigerspad

van wat er allemaal gebeurde op Fort 7 het afgelopen jaar op vlak van beheer, educatie en studie.

Ook de natuur zelf heeft zich van haar actiefste kant getoond. De winterstorm van januari heeft lelijk thuis gehouden in het bomenbestand. Verschillende wilgen en berken werden door de wind geveld. Als de omgevallen bomen de paden niet blokkeren, laten we ze liggen. Dood hout brengt leven in het bos en een veelheid van liggend of staand doodhout van verschillende soorten en dimensies verhoogt de biodiversiteit door het creëren van geschikt microklimaat. Bovendien is het een spectaculair zicht voor de bezoekers. Maar de veiligheid primeert natuurlijk.

En veiligheid brengt ons op een heikel punt. Jaar na jaar stellen we de verdere aftakeling van het monument vast. Onder invloed van insijpelend water, vorst en het geweld van struiken- en boomwortels worden de monumetale gevels steeds verder aangetast met valend stenen als gevolg. Ik kan niet voldoende benadrukken dat dit gevaarlijke situaties creëert. Alle goede intenties ten spijt, stellen we vast dat de Vlaamse Overheid, als eigenaar, hier te kort schiet, en Natuurpunt kijkt machteloos toe. We doen een oproep om met de beheercommissie eindelijk eens werk te maken van acties voor de gebouwen. Niet alleen voor de veiligheid van bezoekers, maar ook om dit waardevol cultuurhistorisch patrimonium te bewaren.

Onze afdeling via het net !

Wens je op de hoogte te zijn van dringende berichten, die via ons tijdschrift niet tijdig kunnen meegedeeld worden, schrijf je in op onze Snelberichten door een e-mail te sturen naar < Snelberichten@yahoo.co.uk >

Vergeet ook niet door te geven indien uw e-mail adres verandert !!!

Ook Natuurpunt stuurt "flitsen" uit met leuke activiteiten of nieuws heet van de naald... Schrijf je voor de Natuur.flits in via < flits@natuurpunt.be >.

Bladluizen (deel 5)

Herman Snoeck

8 Natuurlijke vijanden

Bladluizen zijn het slachtoffer van predators, parasieten en schimmels.

Predators

Een bladluizenkolonie op een zomerwaardplant is een gemakkelijke voedselbron, maar de predator moet zich dan wel traag en rustig tussen de individuen bewegen om geen alarm te veroorzaken (zie 4 A). De predators zijn niet de oorzaak van het uitsterven van de kolonie, al eten ze wel heel wat bladluizen op. Reeds eerder verlieten gevleugelde wijfjes de kolonie (reden: zie 3 A), de predators ruimen slechts de achterblijvers op.

Lieveheersbeestjes (Coccinellidae)

Dit zijn wel de meest bekende predators van de bladluizen, zowel de larven als de imago's.

In de lente legt het vrouwtje gedurende twee maanden clusters van gele of oranje-gele eitjes op de onderkant van bladeren, dikwijls in de buurt van een bladluiskolonie, in totaal zo'n 1000 eitjes.

Figuur 14 - Lieveheersbeestjeslarve na 4 vervellingen

De 2 mm grote larfjes die uitsluipen moeten vlug voedsel vinden of ze sterven en meestal worden de nog niet uitgekomen eieren opgegeten of ze eten een soortgenoot op. De jonge larfjes hebben nog wat moeite om een bladluis op te eten, want die is soms groter dan zichzelf, maar ze groeien en vervellen (viermaal) en eten dan tot 100 bladluizen per dag. Ze hebben sterke puntige kaken die door de huid van hun prooi dringen. Ze spuiten speeksel in het slachtoffer waardoor de lichaamsinhoud gedeeltelijk verteerd wordt en kan opgezogen worden. De grotere larven eten nadien ook de huid op.

Na de vierde vervelling maakt de larve zich vast aan de plant en verpopt. Een week later komt het imago uit de pop. Ook volwassen lieveheersbeestjes eten bladluizen. Hongerige kevertjes die geen bladluizen vinden eten ook wel andere kleine insecten, mijten, pollen of zwamsporen.

Andere kevers

Bladluizen die op plantenwortels of lage kruiden leven maken deel uit van het menu van Loopkevers (*Carabidae*), Kortschildkevers (*Staphylinidae*) en Soldaatjes (*Cantharidae*).

Gaasvliegen (Chrysopidae)

De larve van een gaasvlieg doorboort de bladluishuid met kaken als een tang en zuigt hem leeg. Hij houdt daarbij zijn slachtoffer omhoog in de lucht zodat die tevergeefs tegenspartelt. De uitgezogen mummies plakt hij op z'n rug waardoor hij minder opvalt. Hij wordt Bladluisleeuw genoemd maar eet toch ook andere kleine insecten, mijten en spinnen.

Volwassen gaasvliegen hebben ook zulk menu maar moeten bovendien pollen of een andere plantaardige eiwitbron eten om eieren te kunnen leggen.

Figuur 15 - Bladluisleeuw na 3 vervellingen

Zweefvliegen (Syrphidae)

Op mooie zomerdagen zien we dikwijls zweefvliegen 'hangen' in de lucht waarna ze rechtlijnig zigzaggend naar een bloemhoofdje vliegen om pollen te eten. Hun larven zijn blinde, pootloze maden. Verschillende soorten eten voornamelijk bladluizen. Ze hebben haakvormige kaken waarmee ze hun prooi ook in de lucht houden. Bijna volgroeide larven van sommige soorten kunnen zo één bladluis per minuut verorberen.

Figuur 16 - Etende zweefvlieglarve

De kleinste bladluisnimen worden soms gegeten door de heel kleine gele of oranje maden van het galmuggen-geslacht *Aphidoletes*. De mugjes zelf veroorzaken geen gallen.

De Gewone bloemenwants (*Anthocoris nemorum*) en andere wantsen van dezelfde familie zijn ook beruchte bladluiseters.

Figuur 17 - Gewone bloemenwants

Vogels

Voor Pimpelmeesjes eten veel bladluizen. Ze strijken neer op planten met een grote bladluiskolonie en pikken er dan snel en systematisch de dikke exemplaren uit. De kleintjes worden overgeslagen. Wanneer er voldoende bladluizen zijn is dat ook voor merels, kleine zangvogels, heggenmussen en vinken de moeite.

Parasieten

Echte parasieten leven in een gastheer zonder hem te doden.

Bij bladluizen zijn het larven van zeer kleine sluipwespen die in het dier leven waardoor ze wel sterven.

Figuur 18 - Eierleggende sluipwespen

Een vrouwelijke sluipwesp legt één ei in een bladluis. De larve die uitsluipt eet de bladluis van binnen stilaan op maar bewaart de vitale organen tot ongeveer een uur voor hij gaat verpoppen. Hij kleeft dan de bladluis vast aan het blad langs een opening aan de buikkant en maakt dan binnen in de huid van de dode bladluis zijn cocon. Het imago verlaat de gemummificeerde huid langs de rug (figuur 19 a). Bij een andere sluipwespsoort kruipt de volgevreten larve langs onder uit de dode bladluis en maakt zijn cocon tussen blad en leeg huidje (figuur 19 b).

Figuur 19 - Geparasiteerde bladluizen

De Bladluis-graafwesp (*Pemphredon lugubris*) graaft in dood hout een gang met zijgangen. Elke zijgang wordt gevuld met verlamde bladluizen en één ei. De bladluizen blijven in leven tot de graafwesplarve uitkomt.

Schimmelziekten

Bij warm vochtig weer kunnen hele bladluiskolonies worden aangetast door bv. *Entomophthora aphidis*. Ze worden bruin, zwellen vol water op en sterven.

9 Bladluizen en mieren

De relatie tussen mieren en bladluizen is een van de eigenaardigste fenomenen in het dierenrijk. Zelfs de meest agressieve mierenwerksters, die alle andere kleine diertjes aanvallen, zorgen voor bladluizen en 'melken' hen voor de honingdauw (zie 6). Men heeft al waargenomen dat een mier een bladluis hielp om haar zuignuit uit het blad-weefsel terug te trekken. Sommige mierensoorten verzorgen bladluizen als hun eigen broed.

Bladluizen schudden de druppel honingdauw die regelmatig uit hun anus komt op een karakteristieke manier weg, zodat de druppel wegvliegt en de kolonie niet bevuilt. Menig chauffeur heeft zijn auto, die hij onder een lindenboom parkeerde, nadien klevend van de honingdauw van de bladluis *Eucallipterus tiliæ* teruggevonden.

Figuur 20 - Een bladluis wordt 'gestreeld'

Een mier die komt fourageren streelt of beklopt het achterlijf van verscheidene bladluizen met de toppen van haar antennes. Hierop reageert een bladluis onmiddellijk door haar achterlijf wat op te heffen en een druppel honingdauw uit te scheiden maar ze maakt geen aanstalten om de druppel weg

te schudden. De mier neemt de druppel via de bovenkaken in de mond. De bladluis die al wel gestreeld werd maar die nog niet aan de beurt kwam laat het achterlijf weer zakken en trekt de druppel terug naar binnen. Als ze weer gestreeld wordt komt de druppel terug te voorschijn. Gebeurt dit niet opnieuw, dan wordt de honingdauw weer weggeschud.

De mieren hebben voordeel aan de suikerhoudende honingdauw en de bladluizen hebben voordeel aan het mierenbezoek want die beschermen hen tegen hun predators. Die mieren beschouwen de bladluiskolonie als de hunne en ze verdrijven iedere 'indringer'.

Veel bladluissoorten worden nooit door mieren gemolken. Andere soorten worden gemolken als de kolonie zich in de buurt van een mierennest bevindt. Tenslotte zijn er ook soorten die altijd met mieren 'samenleven'.

De bladluis *Stomaphis quercus* leeft op eiken en legt haar wintereieren aan de basis van die boom. Als de eerste nimfen in de lente uitkomen worden die door de Glanzende houtmier (*Lasius fuliginosus*) naar uitkomende knoppen in de top gedragen.

De Gele weidemier (*Lasius flavus*) verzamelt de eieren van bladluizen die op wortels leven en verzorgt die tijdens de winter samen met de eigen eieren. In de lente worden de nieuwe bladluizen naar kamers gedragen van waaruit ze hun eigen weg moeten gaan.

Heel wat bladluissoorten die in de grond op wortels zitten worden als 'kudde' in het mierennest opgenomen waar ze beschermd zitten tegen predators en slechte weersomstandigheden.

Sommige bladluissoorten blijven hun hele leven in het mierennest en worden door de mieren in veiligheid gebracht wanneer het nest verstoord wordt.

Ook de bijen houden van honingdauw. Ze likken die van de bladeren op. Dennenhoning is honing die in de honingmaag van bijen gevormd werd uit honingdauw van bladluizen die op naaldbomen leven. Naaldbomen produceren immers geen nectar!

10 Bladluizen en de mens

Door het land te ploegen en te bewerken veroorzaakt de mens bladluis- en andere plagen omdat daardoor het natuurlijk evenwicht verstoord wordt. In plaats van een natuurlijke vegetatie is er opeens een grote oppervlakte van maar een soort plant, die mogelijk niet eens inheems is (bv. maïs). Weinig dieren kunnen deze verandering overleven en nog minder hebben er voordeel bij. De soorten die echter wel op de 'nieuwe' plant kunnen leven gaan gedijen en zullen bij gebrek aan mededingers (op grote schaal) vermenigvuldigen. Meestal hebben hun natuurlijke vijanden zich ook niet kunnen aanpassen aan de nieuwe biotoop.

Geen enkel insect is beter aangepast om voordeel te halen uit

de aangeplante teelten dan de bladluis. Gevleugelde wijfjes 'koloniseren' een teelt van eenjarige kruidachtige planten zo gauw die boven de grond komt en zijn de grondlegger van bladluiskolonies die de jonge planten uitzuigen en daardoor hun groei hinderen. Mogelijk brengen ze ook plantenvirussen over. Die eerste kolonies groeien dikwijls aan de buitenkant van de teelt, omdat de gevleugelde wijfjes daar eerst door de luchtstromen worden aangevoerd.

Maar niet alleen de jaarlijkse teelten worden door de bladluizen 'aangevallen'. Er zijn maar weinig gekweekte planten waarop niet een of meerdere soorten bladluizen voorkomen. Fruitbomen, bessenstruiken en aanplantingen van timmerhout of boomkwekerijen fungeren als winter-waardplant. In graslanden en in serres kweken de bladluizen het hele jaar door parthenogenetisch verder.

En dus spuit de mens. Daardoor wordt een (groot) deel van de dieren gedood, maar de overlevende bladluizen vermenigvuldigen zich verder... Moderne insecticiden worden door de plant opgenomen en dan opgezogen door de bladluizen, die selectief sterven zonder hun natuurlijke vijanden te kwetsen. Die sterven dan wel van de honger zodat overlevende bladluizen meer kans hebben om overvloedig voor nakomelingen te zorgen. En dan spreken we nog niet van de opstapeling van de giftige stoffen in het lichaam van de predators of het opbouwen van een resistentie tegen de gebruikte giften door de bladluizen.

De ondoordachte invoer van natuurlijke vijanden van de bladluis hadden een nieuwe plaag voor gevolg: het Veelkleurig Aziatisch lieveheersbeestje (*Harmonia axiridis*) dat in 1995 werd ingevoerd om de bladluizen in serres te bestrijden heeft nu al bijna heel Vlaanderen ingepalmd.

De bladluis blijft altijd een stapje voor op de mens!

Geraadpleegde werken

- Blackman Roger, 1974. *Aphids*. Ginn&Co Ltd, London and Aylesbury
 Chinery Michael, 2001. *Dieren en planten in de tuin*. Tirion Uitgevers, Baarn.
 Chinery Michael, 2003. *Nieuwe insectengids*. Tirion Uitgevers, Baarn.
 de Gaay Fortman et al., 1962. *Leerboek der dierkunde - Ongewervelde dieren III*. J.B. Wolters, Groningen.
 Docters van Leeuwen W.M., 1957. *Gallenboek*. W.J. Thieme & Cie, Zutphen
 Kelle A. & Sturm H., 1985. *Lexicon inheemse dieren*. Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen
 Mandahl-Barth G., 1967. *Ongewervelde dieren in bos en veld*. Moussault, Amsterdam.
 Sandhall Åke, z.d. *Insekten en andere kleine dieren*. Zomer & Keuning, Wageningen.
 van der Donk Martin en van Gerwen Teo, 1981. *De wonderwereld van de insekten*. A.W. Sijthoff, Alphen a.d. Rijn
 Weeda E.J. et al., 1999. *Nederlandse ecologische flora: wilde planten en hun relaties*. IVN, Amsterdam.

Vleermuistelling Fort 7, 10 februari 2007

Zoals ieder jaar werd ook dit jaar een wintertelling uitgevoerd op het Fort. Alhoewel het Fort zeker geen Vleermuizenparadijs is, het is er immers veel te droog vergelijken met sommige andere "vleermuisrijke forten" zoals Fort Oelegem en Fort 3, behoort Fort 7 tot de forten die een bijzondere beschermingsstatuut genieten vanwege de Europese Unie voor hun Vleermuispopulatie. Om de telgegevens over de jaren enigszins te kunnen vergelijken wordt steeds op een gelijkaardige manier geteld : zelfde periode, beperkte groep, zelfde aanpak van de telling.

De telling van dit jaar leverde een recordaantal vleermuizen op, 37 exemplaren. Toch denk ik te mogen besluiten dat de vleermuispopulatie die overwintert in de Fortgebouwen relatief stabiel is, aangezien de verschillen van de afgelopen 3 jaren relatief klein zijn, +/- 5-6 exemplaren, en zeker binnen de foutenmarge valt. Het aantal *Water-*

vleermuizen en *Snorvleermuizen* (ook wel Baardvleermuis genoemd) houden elkaar ditmaal wel mooi in evenwicht (ieder 14 exemplaren). Verder troffen we dit jaar 1 *Grootoorvleermuis* en 3 *Dwergvleermuizen* aan. Eén vleermuis was niet determineerbaar tot op de soort, wegens te goed verscholen. Opmerkelijk was dat we dit jaar 4 *Franjestaarten* aantroffen. Deze ietwat grotere soort die 20 jaar geleden erg zeldzaam was in Vlaanderen, heeft onmiskenbaar zijn opmars vanuit het Fort van Oelegem waargemaakt. Soms hadden we 1 exemplaar op het Fort, nu 4 dus. Laat ons hopen dat dit een eerste aanzet is naar de verdere verspreiding van de soort.

Opmerkelijk dit jaar was dat de vleermuizen duidelijk minder diep in het Fort verstopt zaten en dikwijls wakker waren. Het warme winterweer zal daar zeker voor iets tussen zitten. Ook de storm van midden januari heeft zijn invloed gehad. Enkele dagen na de storm zaten er immers een aantal Watervleermuizen (7 ex) op een nogal opvallende plaats. Dit zou er eventueel op kunnen wijzen dat een aantal individuen van deze soort in bomen overwinteren op het Fort.

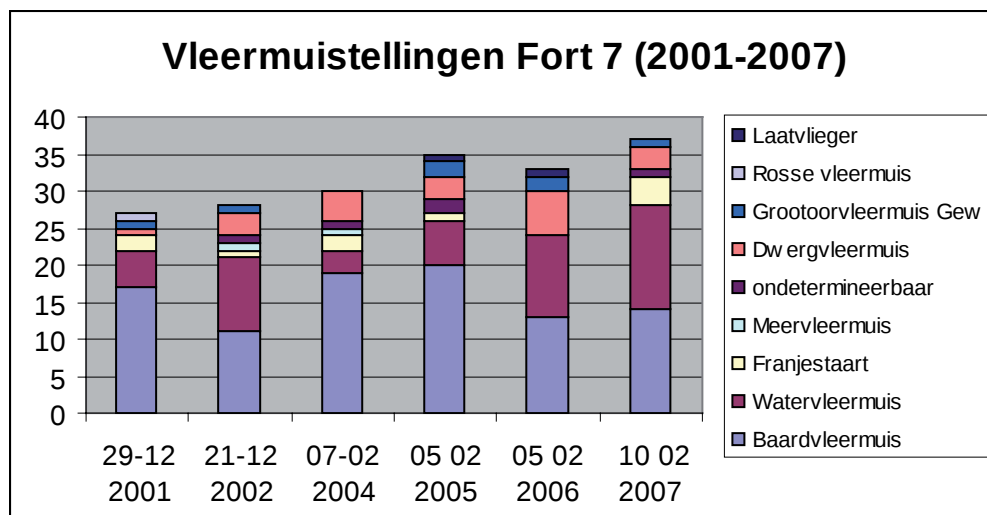
Enkele andere bevindingen dit jaar zijn :

- het grote aantal overwinterende *Dagpauwogen*. We telden er een 50-tal (typisch voor zachte winters)
- de complete afwezigheid van grote aantallen overwinterende *Aziatische lieveheersbeestjes*. Waarom die dit jaar plotsklaps niet meer massaal overwinteren op het Fort is een compleet raadsel eerlijk gezegd.

Uitkijkende naar volgend jaar.

Hugo en Wim

VLEERMUISTELLINGEN FORT 7		29-12 2001	21-12 2002	07-02 2004	05-02 2005	05-02 2006	10-02 2007
Datum							
Baardvleermuis	<i>Myotis mystacinus</i>	17	11	19	20	13	14
Watervleermuis	<i>My daubentonii</i>	5	10	3	6	11	14
Franjestaart	<i>My nattereri</i>	2	1	2	1	0	4
Meervleermuis	<i>My dasycneme</i>		1	1	0	0	
	<i>Myotis spec</i>		1	1	2	0	1
Dwergvleermuis	<i>Pipistrellus pipi</i>	1	3	4	3	6	3
Grootoorvleermuis Gew	<i>Plecotus auritus</i>	1	1		2	2	1
Rosse vleermuis	<i>Nyctalus noctula</i>	1			0	0	
Laatvlieger	<i>Eptesicus serotinus</i>				1	1	
	Totaal	27	28	30	35	33	37
Temperatuur buiten nacht	° C				5	0	3
Dagpauwoog	<i>Inachis io</i>	67			2	3	47
Kleine vos	<i>Aglais urticae</i>	1					
Houtsnip	<i>Scolopax rusticola</i>	1			1		
		4000			700	1600	0
Schatting Aziatische lieveheerbeestjes							

Waarnemingen in onze omgeving periode 15 november – 15 februari

Wilrijk

Michel Geysemansstraat: Houtsnip: 1 (J.D. 27/11)

Steytelinckpark: Bosuil: 1 roep (L.V.S 9/12)

Fort 6: Krooneend: 1 (M.V.d.B 14/12)

Edegem

Romeinse Put/Rotenaard: Egel: 1 juv. (J.C. 28/11)

Boomkruiper: 1 (J.C. 23/01)

Edegemse beek IJsvogel: 1 (J.C. 27/01)

Watersnip: 2 (J.C. 27/01), 1 (J.C. 30/01)

Boomkruiper: 1 (J.C. 30/01)

Johan Claessens (J.C.), Mark Van den Bril (M.V.d.B.), Jaak Dewever (J.D.), Luc Van Schoor (L.V.S.)

Erratum: in rAntGroen nr. 21 stond Luc Vans (L.V.) als waarnemer. Dit moet eigenlijk Luc Van Schoor zijn, waarvoor onze excuses.

Natuurpunt lanceert de natuur.kalender !!!

Het lijkt er steeds meer op dat de klimaatverandering de seizoenen grondig dooreen zal schudden. In de voorbije maanden hebben we daar al een paar voorproefjes van gehad. Lentetaferelen van oktober tot begin januari, regen in plaats van sneeuw ... Dat heeft natuurlijk ook een impact op de natuur. Meikevers in oktober, trekkende padden in januari.

De Vlaamse Natuurkalender wil die veranderingen opvolgen. En jij kan daarbij helpen. Op www.natuur-kalender.be kan je ingeven waar en wanneer je dit jaar de eerste bloeiende forsythia gezien hebt. Of de eerste blaadjes van de eik en de eerste citroenvlinder. Dat zijn gemakkelijk herkenbare soorten. Je moet dus geen natuurspecialist zijn om mee te doen. Ook wie maar één soort herkent mag meedoen.

Alle waarnemingen worden dadelijk op een kaart gezet. Op die manier kan je jouw waarnemingen met die van andere Vlamingen vergelijken. Wie jaar na jaar meedoet kan ook nagaan of er een evolutie zit in de eigen waarnemingen. Daarnaast vind je op de natuurkalender gegevens over het weer en over de klimaatverandering. En er staan een reeks tips waarmee je zelf jouw eigen CO₂-uitstoot kan verminderen. Want iedereen kan helpen om de klimaatverandering tegen te gaan.

Op 18 december 2006 besliste de gemeenteraad van Antwerpen om de gedeeltelijke herziening en uitbreiding van het ontwerp bijzonder plan van aanleg nr. 30bis “Neerland” definitief te aanvaarden. Hiermee wordt dit dossier na jarenlange discussie in mineur afgesloten. Op basis van de evaluatie van de bezwaarschriften werd het bestemmingsplan nog wel enigszins aangepast door toevoeging van een bufferstrook tussen de recreatiezone en de naastliggende bebouwing. Het gebied zal dus uiteindelijk opgedeeld worden in een zone waar de ecologische waardevolle open ruimte wordt behouden, een zone waar een stedelijk-recreatieve open ruimte zal worden ontwikkeld en een zone waar de sociale woonwijk zal komen. Alle aanpassingen ten spijt blijft duidelijk dat dit dossier in hoofdzaak gedreven wordt door het streven naar een minnelijke schikking in het kader van een procedure ingesteld door de VHM, eerder dan een bekommernis voor een leefbare omgeving aan de zuidrand van Antwerpen.

Met deze beslissing wordt voor de zoveelste keer maar weer eens het mes gezet in de resterende open ruimte en krijgt de al zo kwetsbare aanwezige natuur in de zuidrand van Antwerpen weer een stevige klap te verwerken.

Natuurpunt blijft bij haar standpunt dat dit landelijke gebied met haar akkers, graslanden, grachten en kleine landschapselementen integraal behouden moet blijven. Het gebied vormt immers de enige open ruimte voor de twee meest zuidelijk gelegen wijken van het district Wilrijk.

Natuurpunt blijft bereid haar expertise ten dienste te stellen van het district Wilrijk om hen te ondersteunen in het opstellen van een aangepast beheer- en toegankelijkheidsplan en om natuureducatieve activiteiten te ontplooiën in het gebied.

foto's: Johan De Ridder

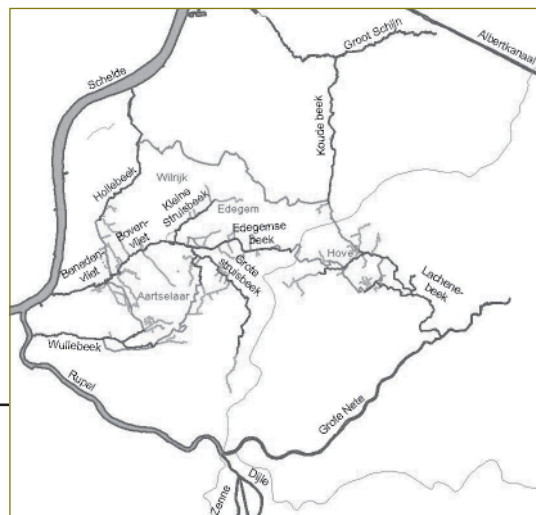
Bekken- en deelbekkenbeheerplannen:

Het Vlaamse Gewest, de provincie, de gemeentebesturen en de polders en wateringeng werken samen aan waterbeheerplannen. Deze plannen vloeien voort uit het Decreet Integraal Waterbeleid dat op zijn beurt de Vlaamse invulling is van de Europese Kaderrichtlijn Water. Met de plannen moet ervoor gezorgd worden dat de verschillende overheden in Vlaanderen hun waterbeheer op een integrale manier gaan uitvoeren.

Dat houdt in dat de overheden beter moeten samenwerken, want water stopt niet aan de grens van een gemeente, provincie, regio of land. Bovendien moet er bij het beheer met alle aspecten van het watersysteem rekening worden gehouden. Zowel grond- als oppervlaktewater, de hoeveelheid water (niet te veel, niet te weinig), als de waterkwaliteit moeten bekeken worden.

Omdat alles vanuit het water moet worden bekeken, werd Vlaanderen onderverdeeld in 11 bekken, die in totaal nog eens in 102 deelbekken zijn onderverdeeld. Onze afdeling ligt deels in het bekken van de Nete, met het deelbekken van de Beneden-Nete (Hove: Lachenebeek) maar grotendeels in het bekken van de Benedenschelde, met het merendeel in het deelbekken van de Beneden-Vliet (Wilrijk, Aartselaar, Edegem: Hollebeek, Kleine Struisbeek, Edegemse beek, Bovenvliet en Wullebeek) en nog een klein stukje in dat van het Boven-Schijn (Hove: Koude beek).

Tegen eind 2007 zullen er elf bekkenbeheerplannen en ca. 100 deelbekken-

In tegenstelling tot vele andere BPA's heeft het BPA Hollebeek als doelstelling de open ruimte te vrijwaren en nieuw openbaar groen in de stedelijke omgeving te creëren. Bij de opmaak van het plan werd tot nog toe veel zorg gestoken in het raadplegen van de lokale bevolking. Er werd een informatiewandeling en een hoorzitting ingericht door het lokale actiecomité waardoor de bevolking op de hoogte werd gehouden van de stand van zaken.

Door het BPA zou de groenzone aan de Hollebeekstraat parkgebied worden, waardoor de dreigende verkavelingen definitief tot het verleden zouden behoren. Daarbij hoorde eveneens een onteigeningsplan omdat een aantal garageboxen en delen van tuinen tot in de Hollebeek zijn gebouwd.

Tot 16 december 2006 liep het openbaar onderzoek van het ontwerp-BPA en konden hiertegen bezwaarschriften ingediend worden.

Rond diezelfde periode kregen de betrokkenen een brief van de stad Antwerpen in de bus waarin te lezen stond dat ze in het kader van het BPA zullen worden onteigend, zonder veel verdere duiding of verantwoording. Voor sommige bewoners gaat het daarbij om het ganse woonperceel. Een flater van formaat op het vlak van communicatie !!!

Deze geplande onteigeningen zijn zeker moeilijk te begrijpen wanneer we de verkaveling van het bestaande groen stukje beekvallei aan Hobokense zijde toch blijkt door te gaan ! Dit eikenbosje werd, in tegenspraak met de eigen doelstellingen, niet in het BPA opgenomen. Aan de ene zijde van de beek een bos kappen om er huizen op te zetten en aan de andere zijde mensen een (groot) stuk tuin afnemen om openbaar groen te creëren, logisch is anders.

Wij pleiten dan ook als vereniging om de verkaveling aan de Salesianenlaan alsnog te weigeren en het bestaande bos in te richten als openbaar groen en de onteigeningen aan de andere zijde van de beek te beperken tot het noodzakelijke en haalbare. Noodzakelijk om de doelstellingen van het BPA te realiseren is volgens ons het onteigenen van een brede strook langs de oever van de beek. Haalbare onteigeningen lijken ons daarbij eventuele illegale bouwwerken, volkstuinen en de gronden van het huidige tuinbouwbedrijf op het moment dat de activiteiten worden stopgezet.

Inmiddels liet schepen Van Campenhout weten dat het ganse BPA (inclusief het onteigeningsplan) werden geschrapt naar aanleiding van de verzuchtingen van de lokale bevolking. Hij pleit nu voor de opmaak van een ruimtelijk uitvoeringsplan (RUP) waar hij maximaal rekening wil houden met de verzuchtingen van de bewoners. Daarmee is het ganse BPA dus komen te vervallen, waardoor de dreiging van een verkaveling opnieuw reëel wordt. Natuurpunt volgt alleszins de zaak op de voet op.

foto: Nancy Geldhof

onder de loop

beheerplannen door de regering vastgesteld worden. De bekkenbeheerplannen bundelen alle aspecten en kenmerken van het bekken, beschrijven welke knelpunten en kansen er zich voordoen en geven een weloverwogen visie op het waterbeheer in het bekken. Via de doelstellingen, maatregelen en acties worden deze visies naar de praktijk vertaald. De deelbekkenbeheerplannen verfijnen daarbij de bekkenbeheerplannen tot op het lokale niveau (enkele gemeentes).

Elk plan geeft concrete maatregelen voor de komende zes jaar, maar kijkt ook al verder de toekomst in. De plannen zijn opgebouwd rond vier grote thema's: wateroverlast en watertekort gezamenlijk aanpakken, water voor de mens, de kwaliteit van het water verder verbeteren en duurzaam omgaan met water.

Ze bevatten maatregelen om overstromingen tegen te gaan, gaande van infrastructuurwerken tot het baggeren of onkruid ruimen in beken. Of ze tonen waar er ruimte komt voor recreatie, welke watermolens gerestaureerd worden, waar rioleringswerken gepland zijn, waar aan erosiebestrijding wordt gedaan, welke waterlopen opnieuw zullen meanderen, enz.. Aangezien aanwezige fauna en flora voor een bijkomende zuivering kunnen zorgen, worden ook maatregelen voorzien waardoor de natuurwaarden in en langs de waterlopen zullen versterken.

Tot 22 mei kan je nog opmerkingen formuleren, verbeteringen voorstellen of suggesties doen op de plannen die op je regio van toepassing zijn. De plannen kan je inkijken in het gemeente- of stadhuis of via www.volvanwater.be.

Ook onze afdeling volgt deze plannen op. Op 18 april worden ze toegelicht en besproken op onze beleidsraad.

Heb je interesse ? Kom gerust af en/of mail naar: baetens.johan@telenet.be.

Afbakening van het Buitengebied “Antwerpse gordel”

Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen wil het buitengebied vrijwaren voor de essentiële functies landbouw, natuur en bos. Om dit doel te bereiken wordt er 750.000 ha agrarisch gebied, 150.000 ha natuurgebied, 53.000 ha bosgebieden en 34.000 ha andere groen gebieden vastgelegd in bestemmingsplannen.

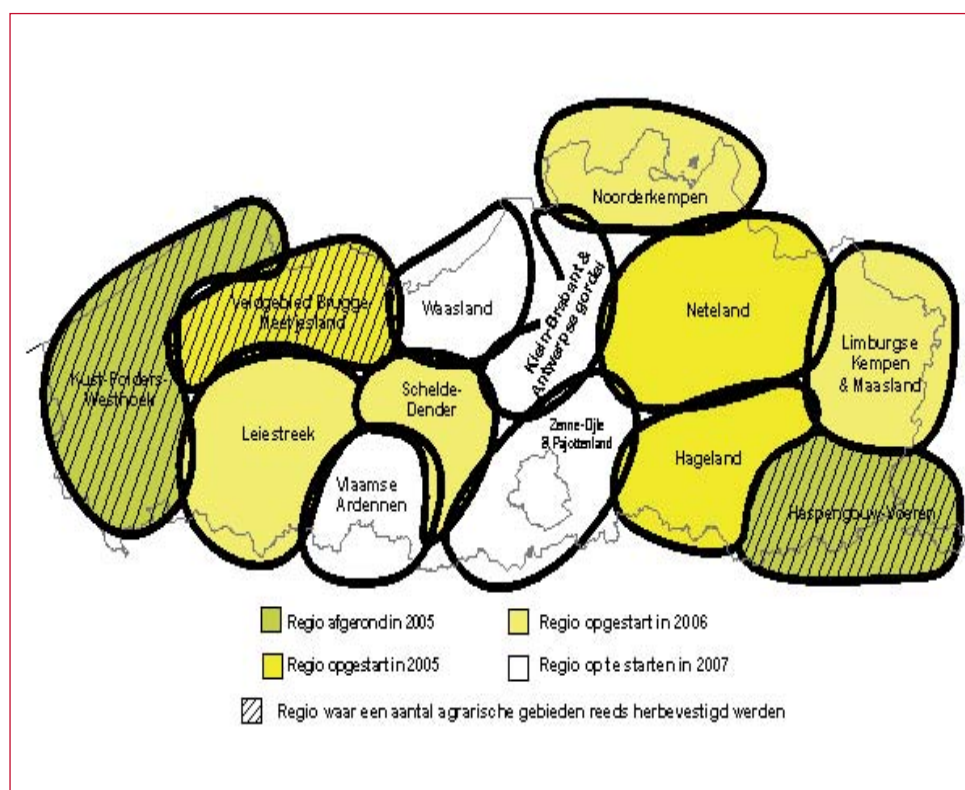
In 2001 besliste de Vlaamse Regering de afbakening van de landbouw-, natuur- en bosgebieden aan te pakken in twee fasen. De afbakening van de landbouw-, natuur- en bosgebieden startte met de afbakening van 86.500 ha natuurgebieden als onderdeel van het Vlaams Ecologisch Netwerk (VEN), waarvoor onze afdeling advies heeft uitgebracht. De afbakening van de landbouwgebieden en de rest van de natuurgebieden schoof door naar een tweede fase die in 2004 op gang kwam.

In overleg met gemeenten, provincies en belangengroepen wordt een ruimtelijke visie opgesteld die op hoofdlijnen aangeeft wat de belangrijke structuren zijn: welke aaneengesloten gebieden blijven gevrijwaard voor landbouw, in welke beekvalleien is er ruimte voor natuurontwikkeling, enz... Deze ruimtelijke visie legt de krachtlijnen vast voor de opmaak van de ruimtelijke uitvoeringsplannen die de bestemmingen op perceelsniveau vastleggen.

Om een beetje praktisch te werk te gaan werd Vlaanderen opgedeeld in 13 “buitengebiedregio’s”. Onze regio “Klein Brabant en Antwerpse gordel” geheten, staat op de planning voor 2007. Samen met nog 3 andere regio’s vormen wij het sluitstuk van deze Vlaamse zoektocht. Dit proces zal minstens 2 jaar duren (tenzij de procedure versneld wordt). Het eindresultaat zal een kaart zijn met ‘herbevestigde agrarische gebieden’ (de 750.000 ha landbouwgebied) enerzijds, en een **lijst met een tijdstabel om Ruimtelijke Uitvoerings Plannen (RUP) op te maken om bijkomende groengebieden af te bakenen**.

Op 3 juni 2005 besliste de Vlaamse Regering over de wijze waarop de resultaten van deze overlegprocessen vertaald zouden moeten worden naar bestemmingsplannen. “Voor een groot deel van de landbouwgebieden worden de bestaande gewestplannen door niemand in vraag gesteld. De agrarische gebieden op de gewestplannen zijn voor deze gebieden nog steeds actueel en goede planologische vertaling van de gewenste agrarische structuur. Voor deze landbouwgebieden zal de Vlaamse Regering op korte termijn dan ook een beslissing nemen waarmee de afbakeningsdiscussie in deze gebieden afgerond wordt. Binnen die gebieden worden er in principe geen gewestelijke initiatieven meer genomen voor het omzetten van de agrarische bestemming naar natuur-, bos- of andere bestemmingen. Ook gemeentelijke en provinciale planningsinitiatieven in deze gebieden moeten de agrarische bestemmingen maximaal respecteren en zullen systematisch getoetst worden aan de agrarische structuur”.

Over de nog resterend af te bakenen hectares groengebied wordt stil gezweven. Op maandag 5 maart werd een startvergadering georganiseerd voor onze regio. We houden je ongetwijfeld op de hoogte.

In de grensregio ‘Neteland’ is het proces 2 jaar geleden opgestart en nu zo goed als afgerond. In de ‘Noorderkempen’ is de afbakening vorig jaar gestart, en ligt er nu een ‘verkenningnota’ op tafel. Een stand van zaken kan je goed opvolgen via http://www2.vlaanderen.be/ned/sites/ruimtelijk/Nrup/Plan-ningsproc/PlPr_BG/LandNatBos/BG_landbnatbos_start.htm (klik op de kaart op de regio waarover je informatie wil).

Verslagen te verzenden naar
André de Mul, Lucas Henninckstraat 41 2610 Wilrijk
of mail naar *andre.de.mul@versateladsl.be*

Vogeltocht Saeftinghe

zondag 17/09/2006

Gids: Wim Roelant

Leiding: Herman Van Den Reeck

Verslag: Tuur Wuyts

(18 dlnm)

Dit werd een echte nazomertocht niet zo ver van Antwerpen.

Eerste halte: Bloklersdijk waar erg veel watervogels pleisteren en overnachten. De zichtbaarheid was echter zeer matig wegens de nevel en mist. Toch nog Lepelaars en o. a. Pijlstaarten gezien.

Volgende stop: het Groot Rietveld in Melsele en de zandvlakte van Zwijndrecht. De zichtbaarheid werd beter en we konden hier o. a. twee juv. Bruine kiekendieven volgen. Ook Dodaars, Wintertaling en Meerkoet op het water. Achteraan het gebied werd lang uitgekeken naar de Baardmannetjes die hier gebroed hebben. Het geluid werd gehoord maar alleen Wim kon even een glimp opvangen van deze schuwe rietvogels. De zandvlakte gaf alleen een Buizerd - geen zangvogels te zien, wel nog een enkele ex. Zomertaling en een minuscuul ex. Scharlaken wasplaat.

Verder langs de haveninfrastructuur naar de Verrebroekse plassen. Van op de weg heeft men een uitzicht op de plassen en begroeiing met wilgenbosjes. Knobbelswaan, Aalscholver, Kleine zilverreiger en veel eenden meestal nog in eclipskleed. Wim vertelde dat de Lepelaar hier gebroed heeft.

't Was intussen reeds middag geworden en dus tijd om richting Emmahaven te rijden. In 't vertrouwde café "Het Verdronken Land" was het erg rustig, zodat we ofwel op het terras in de goede lucht konden zitten, ofwel binnen, voor de sfeer van het interieur. Voor de bazin en de dienstster moet je daar niet zijn. Intussen kwamen Luc Van Schoor en Sonja en de immer lachende Gerda Leys ons daar vervoegen.

Na de middag reden we naar Paal. De

Schelde is hier vlakbij en de zon was van de partij. Van op de dijk uitkijken naar Kluten, Lepelaars (9 stuks), Kleine zilverreiger, Zwarte ruiters, enkele Zilverplevieren en Wulpen. Wim zorgde voor spanning omdat hij een zeehond had zien zwemmen. Hoe we ook keken en speurden ... geen zeehond voor de overige deelnemers. Op naar de gasdam voor een uitgebreide tocht door de polders niet bepaald de kortste weg, maar Wim en Herman mochten op begrip rekenen van heel de groep. Op de uitkijktoren was het bepaald winderig en na enige tijd verkozen we vlakbij het Sieperda schor de telescopen op te stellen. Hier viel veel te bekijken: o. a. veel Zwarte ruiters reeds in winterkleed en ook Kleine zilverreiger, Bruine kiekendief en Buizerd.

Als laatste stopplaats, het Schor Oude Doel.

Hier zagen we de Zwarte ruiter en Oeverloper van vrij dichtbij en Mon en Walter waren de gelukkigen die de Ijsvogel in een flits zagen.

Op deze plaats werd ook afscheid genomen en gids en leiding bedankt! Weer een mooie tocht achter de rug.

Roofvogeltrek in Limburg

zondag 01/10/2006

Gidsen: Luc Van Schoor

Marcel Van Waerebeke

Leiding: Wim Roelant

Verslag: Marnix Lefranc

(14 dlnm)

Om acht uur verzamelden we met 14 natuurpunters onder een bewolkte hemel op de Bist. Met vier wagens reden we in colonne richting Limburg. Ruim één uur later stonden we op de parking aan de mijnterril in Heusden-Zolder en ... grote verassing; de zon was er ook!

De mijnterril van Heusden-Zolder is nu natuurgebied en wordt beheerd door

het Agentschap voor Natuur en Bos, het vroegere Aminal. Met een beklimming van een 80-tal meter bereikten we de top. Onderweg deden we al enkele mooie vogelwaarnemingen : een Tapuit, zes zingende Boomleeuweriken en een vrouwtje Sperwer liet zich uitgebreid bewonderen. Bovenaan de top is een klein heuveltje aangelegd waardoor een hoogte bereikt wordt van 160m boven het zeeniveau. Op en rond het heuveltje werd een groepje Graspiepers waargenomen. Wim zag er ook nog een Tapuit.

Een vijftigtal meter voorbij de top, vatten we post. Van hieruit keken we naar het noordwesten, de richting van waaruit de trekvogels komen aangevlogen. We hadden er een prachtig vergezicht met recht voor ons het militair domein van Helchteren en verderop het militair domein van Leopoldsburg. Links van ons zagen we in de verte de terril van Beringen en rechts in de verte de terril van Zwartberg. Al vrij vlug werd duidelijk dat het geen topdag zou worden voor de vogeltrek. In bescheiden aantallen zagen we trek van Vink, Kneu, Veldleeuwerik en Groenling. Door het warme weer van de voorbije weken was het nog relatief kalm en moest de echte trek nog op gang komen. Desalniettemin deden we enkele leuke waarnemingen. Op zeker ogenblik zagen we twee Sperwers op jacht. Ria en Walter kregen een Buizerd in het vizier. Ook een drietal Reeën werden gezien. Luc, onze gids, vertelde dat hij en Wim er de voorbije week een Everzwijn hadden gezien. Zijn woorden waren nog

niet helemaal koud als Ronny teken deed dat we stil moesten zijn en hij wees naar een Everzwijn op een tiental meter van ons. Langzaam maar zeker kwam het Everzwijn naar ons toe. Ik nam al mijn rugzak met picknick voor het geval dat ik de benen moest nemen. Ondanks alles bleef het dier opvallend kalm en trok het zich weinig aan van onze aanwezigheid. Al vlug was onze groep er mee vertrouwd en kreeg het de naam "Miss Piggy". Na een uitgebreide fotoshoot van Miss Piggy vonden we dat ze beter kon vertrekken. Kris gooide stukken appel om Miss Piggy af te leiden. Ze verdween maar enige tijd later kwam ze terug. Toen we haar duidelijk maakten dat ze ook lidgeld moest betalen, is ze voor goed verdwenen!

In de namiddag trokken we naar het vijfvercomplex Wijers bij Zonhoven. Het gebied is het grootste aaneengesloten vijvergebied in Vlaanderen met een oppervlakte van zo'n 700 hectare en 1175 vijvers. Alle vijvers werden aangelegd voor de viskweek. Een "Wijer" is immers een oude benaming voor viskweekvijver. De monniken zijn er mee begonnen. Door de arme bevolking te helpen met de voedselvoorziening door het kweken van vis, rijk aan eiwitten, hoopten ze dat diezelfde bevolking meer tijd zou hebben om te bidden. Ondertussen is het gebied een waardevol natuurgebied met meer dan honderd soorten broedvogels waaronder Roerdomp, Wouwaapje en Rietzanger.

Luc had er voor gezorgd dat we in het afgesloten gedeelte konden wandelen. We speurden op het wateroppervlak en zagen o.a. Kuifeend, Tafeleend, Krakeend, Slobeend, Wintertaling, Wilde eend, Fuut en Dodaars. Er waren nog veel libellen te zien. Ongetwijfeld heeft het zachte weer van de voorbije weken hier iets mee te maken. Naast de talrijke Blauwe reigers was het groepje van 20 Grote zilverreigers een streling voor het oog. Het gebied is gekend voor de Grote zilverreigers die er aanwezig zijn buiten het broedseizoen. Opeens kwam een Boomvalk overgevlogen. Even later kregen we nog meer roofvogels te zien : Buizerd, Bruine kiekendief en ... de Visarend. Ieder jaar tijdens de

trek komt de Visarend hier voor. Men probeert om de Visarend hier te krijgen als broedvogel door het plaatsen van kunstnesten, tot nu toe zonder succes. Verder werden ook nog Waterral, Watersnippen en Witgatjes waargenomen. Als afsluiter kregen we ruim de tijd om naar een tweetal IJsvogels te kijken. Buitengewoon prachtig! Veel dank aan Luc en Wim voor het organiseren van deze excursie.

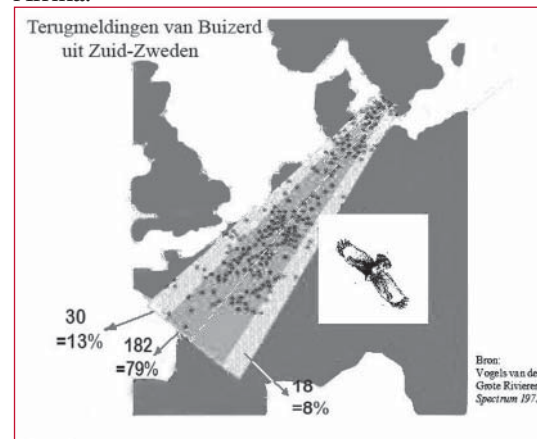
Vogeltocht naar Lier-Anderstad
zondag 08/10/2006
Gids: Tuur Wuyts
Leiding: Miel Lauwers
Verslag: Gerda Leys
(18 dlnm)

Lier-Anderstad, al jaren een tocht van de Wielewaal en nu NP, meestal in de winter met alle weertypes zoals mist, vrieskou, regen en wind en zoals vandaag mooi, warm herfstweer. Na de kiezingen wisten veel mensen blijkbaar goed de weg naar Lier-Anderstad, alhoewel files voor opstoppen zorgden. Op de eerste plaats zagen we reeds de Waterral, ook Aalscholvers en tussen een aantal Kokmeeuwen ook een Stormmeeuw. Af en toe een Blauwe reiger in de lucht of aan het riet, we krijgen rupsjes te zien, slakken (Grote kartuizerslak) en Groot warkruid. Ook Wintertaling op verschillende plaatsen, maar minder dan anders. Meerkoet, Waterhoen, Wilde eend, Knobbelzwaan Fuut, Brandgans, Bergeend, nogmaals Waterral, Kieviet, Staartmezen en Canadese gans en al wat ik nog vergeten heb. Rond 17u zijn we terug aan de wagens en zit de tocht er op. Bedankt gids en leiding, en u hebt veel stemmen gehaald op deze kiezingdag!!!

Vogelexcursie Zeeuwse kust
zondag 15/10/2006
Gidsen: Luc Van Schoor
Leiding: Wim Roelant
Verslag:
VM: Kris Vos
NM: Leen Van Eyken
(14 dlnm)

Voormiddag:

Een laatste mooie nazomerdag, nogal gunstig trekweer voor de vogels, een enthousiaste vogelgids, een leuke leiding en een groep vrienden waarbij je tot rust kan komen in de mooie natuur, zijn redenen genoeg om de wekker een paar uurtjes vroeger te laten aflopen. Om kwart over zes vertrek ik naar de Bist. Om half negen staan we met z'n veertien aan het informatiebord van het Nollenbos in Vlissingen. Van Luc krijgen we een hele introductie over de vogeltrek. Een groot deel van de trekvogels vliegen tijdens hun tocht van noordoost naar zuidwest over Westkappelle. Dan volgen ze even de kust, weliswaar even zuidoostwaarts, om hier, ter hoogte van Vlissingen, de Westerschelde over te steken naar Breskens. Nadien, ter hoogte van Cap Griz-Nez, maakt een deel de oversteek naar Engeland, anderen trekken verder naar Spanje of Afrika.

Waarom blijven de meeste mannetjes (70 %) plakken in Bretagne en gaan de vrouwtjes door tot Engeland en Ierland? Vandaag is het oostenwind en dus goed voor de doortrekkende zangvogels. Luc hoort ondertussen al de Grote gele kwik, Graspieper, Kneukes Omdat zangvogels vooral op geluid worden geïdentificeerd vraagt Wim "algemene stilte" ... (Moeilijk!) Nog voordat we onze plaats hebben ingenomen op de uitgekozen duin, terwijl sommigen Eikvaren en Blaassilene bekijken, ziet Wim al de Roodpootvalk op het strand. De eerste uren is de belichting nog niet goed. Er hangt nog nevel en dus is het vooral het "vogelgeluid" dat belangrijk is. We horen de Veldleeuwerik, leren het ver-

schil tussen Zanglijster en Koperwiek, en het tchi-tchitchi van de Graspieper. Een groep van een 60-tal Kauwen wil om 9.40u de oversteek wagen, maar na wat gearzel boven zee keren ze terug landinwaarts. De kust aan de overkant is nog niet te zien. Later op de dag zullen we nog vaak Kauwen zien. Lijsters zijn in de eerste plaats nachttrekkers, daardoor zie je ze soms nog de eerste uren van de voormiddag. Veel groepjes Vinken, tekens een 20-tal stuks, vliegen voorbij; ook Groenlingen (die hebben geen wit op de vleugel, een groepje Turkse tortels, 14 Veldleeuweriken, een enkele Heggenmus, Zanglijsters, een 15-tal Ringmussen, een Grote gele kwik en een Puttertje. Ondertussen deelt Charlotte aan wie maar wilt een slokje warme "koffie" uit. Tussen het gekraak van de tussendoortjes in (Tuur van op zijn nieuwe stoeltje, dit wordt duidelijk een nieuwe trend!) hoort Luc nog een Boomleeuwerik en het ping-ping van het Baardmannetje. Sperwers zijn er ook vandaag, soms alleen, jagend. Een Sperwer zal nooit een groep vogels aanvallen, alleen vogels die los van de groep vliegen behoren tot zijn ontbijt. Een Buizerd en toch ook een trekkend vrouwtje Bruine kiekendief vliegen voorbij. Op het strand zien we ondertussen de laatste Sterns en Grote mantelmeeuwen. Niet trekkend, maar toch ter plaatse: Groene specht, (Vlaamse) gaai en 4 Steenlopers op het strand. De beste birdwatchers, Luc, Wim en Rudi, krijgen op het einde van de voormiddag nog 2 Beflijsters te zien. Ik geniet van hun synchrone slow-motion-kijken door de verrekijker Al was het eerder, volgens de kenners, een "bescheiden" trekdag vandaag, we hebben

weer veel geleerd en tevreden trekken wij naar de molen "De Hoop", waar we samen gezellig op het terraske onze boterhammen opeten en waar "niet altijd" Kriek te krijgen is. Bedankt Luc en Wim!

Namiddag:

Een uurtje picknicken onder Molen "De Hoop" is echt genieten in het deugddoende herfstzonnetje. Onze namiddag brengen we door aan de Inlagen van Noord-Beveland. Een Inlaag is het gebied tussen twee dijken. Op vele plaatsen liggen immers dubbele dijken ter bescherming bij een dijkdoorbraak. De Inlagen zijn in beheer als brak/zout natuurgebied. Op weg naar de kijkhut van de Keihooft, storen we de Spreeuwen in hun Duindoornbessenmaaltijd en noteren we Kruisdistel. Met 14 op een rij zoeken we – knusjes naast elkaar - naar "kustpioniervogels". Die Nederlanders toch ...

Kleine strandloper, Kempshaan, Zwarte ruit, Watersnip, een koppel Pijlstaart, een landende Rotgans en een vlugge Dodaars ... Dat alles en nog veel meer houdt ons in de ban. Natuurlijk ook de klassieke eenden- en meeuwensoorten en zelfs de paraderende Nijlganzen worden eens deftig bestudeerd. Een ritje verder storten we ons op 's Gravenhoek: de Inlaag met de eilandjes voor de Sterns. Drie Middelste zaagbekken, Futen en Rotganzen in vlucht heten ons welkom. We trotseren een tijdje de wind voor het mooie overzicht en duiken daarna de dijk af, onze arendsogen gericht op eventuele specialekens. Twee slapende Brilduikers tussen de vele Futen en een lepelende Lepelaar zijn prachtige waarnemingen met de juiste belichting. In de verte jaagt een Kiekendief massa's Goudplevieren en Kievieten op. In het slik aan de gekepelde palen, smullen 6 Wulpen en een paar Scholeksters rustig verder. Het is ondertussen al 16u als we de polders afschuimen naar de Goudplevieren, en met succes! zeker 450 à 500 stuks. Via de Zandkreekdam maken we nog een laatste ommetje naar de Middelplaten aan het Veerse meer. Een biddende Torenavalk bewaakt er Rotganzen, Meerkoeten en surfers ... en we ein-

digen onze zonovergoten vogeltrekdag aan het uitzichtpunt. Enkele Kleine zilverreigers laten netjes hun gele tenen zien en eentje is zelfs aan beide poten geringd. Bedankt gidsen; we hebben weer een fijne dag gehad boordevol randinformatie over onze gevleugelde vriendjes.

Dia-avond in zaal Steytelinck:

Paddestoelen

zaterdag 21/10/2006

Spreker: Johan Paulussen

Leiding: Hilde Vangrunderbeek

**Verslag: Hilde Vangrunderbeek
(39 dlnm)**

Met behulp van 2 diaprojectoren en twee projectiedoeken bracht Johan ons een zeer duidelijk overzicht van het paddenstoelenrijk.

Dat het geen gemakkelijke materie is hadden we snel door. De wetenschappelijke uitleg werd echter steeds verduidelijkt door prachtige beelden. De opnamen waren niet alleen mooi qua fotografie, ze werden ook op een zeer didactische wijze gemaakt; de paddenstoelen werden van alle kanten gefotografeerd zodat alle kenmerken mooi te zien waren.

Bedankt Johan, voor je boeiende en rijk geïllustreerde uiteenzetting van dit toch wel typische herfstonderwerp, bedankt Chris voor de bediening van de apparatuur. We hopen jullie in de toekomst nogmaals te mogen vragen voor één van onze winteravonden.

**Paddestoelen in onze omgeving
zondag 22/10/2006**

**Gidsen: Catherine Vandercruyssen
Lydia Peeters**

**Verslag: Hilde Vangrunderbeek
(37 dlnm)**

Na de geslaagde avond van gisteren en ook een beetje dankzij het goede weer mochten we opnieuw een grote groep geïnteresseerden verwelkomen. Een bijzonder welkom en een hartelijk applaus was er voor één van de pioniers van onze afdeling Hubert De Meulder. Hij heeft door de jaren heen zijn enorme

kennis van planten, grassen, mossen en ook van paddenstoelen doorgegeven en vandaag kwam hij twee van zijn pupillen bijstaan. Hubert is een man die niet alleen opvalt door zijn kennis maar ook door zijn bescheidenheid.

Gezamenlijk brachten we eerst een bezoek aan een klein proefveldje dat Hubert 18 jaar geleden opstartte en waar hij al die tijd de successie van paddenstoelen op hout heeft kunnen volgen. In de loop van die 18 jaar heeft hij hier niet minder dan 204 soorten paddenstoelen gedetermineerd.

Nadien werd de groep gesplitst en gingen we verder op zoek naar paddenstoelen in het Fort. Enkele van de gedetermineerde soorten zijn o.a.: de Tranende Franjehoed, de Glimmerinktzwam, de Witte Satijnvezelkop, de Dodemansvinger, de Vliegenschwam, het Elfenscherm, de Hertezwam, de Prachtvlamhoed, de Parelamaniet, de Krulzoom, de Geelwitte russula, enz., enz... . Bij het zien van een paddenstoel werd er niet zo maar een naam opgeplakt, we kregen heel wat determinatietips en aan de hand van een folder en met heel, heel veel hulp van onze gids begon het op het einde al een beetje te lukken.

Rond 17u werd deze namiddagexcursie afgesloten, tevreden en met een beetje meer kennis gingen we naar huis. Dank aan onze kundige gidsen!

**Fortwandeling voor de leden
zondag 05/11/2006**

Gidsen: Lucy De Nave
Rudi Leemans
Herman Snoeck
Tuur Wuyts
Leiding: Tuur Wuyts

**Verslag: Veerle De Saedeleer
André De Mul
Marina Erauw
(23 dlnm)**

Deze wandeling, speciaal georganiseerd om nieuwe leden te laten kennismaken met het Fort, blijkt ditmaal vooral de “anciens” te trekken. Het is dan ook een blij weerzien van een groot deel van de Fort beheerploeg, die elkaar sinds de vorige middag moesten missen. Tuur duidt de gidsen van de dag aan en splitst de groep op in de “gevorderde” paddenstoelenzoekers (waaronder de hoofdverslaggever) en de generalisten. Wie twee weken tevoren de paddenstoelenwandeling heeft meegemaakt: dit is de perfecte verlenging. Lucy is paddenstoelenkenner van dienst en voor algemene Fortweetjes kunnen wij op Rudi rekenen. Onder de generalisten bevinden zich nochtans ook aardig wat specialisten onder begeleiding van Tuur en Herman.

Vooraleer we allen met de wandeling beginnen, even dit: als een paddenstoel niet op (het eerste) zicht wordt herkend, begint de determinatie meestal met de sporen of plaatjes aan de onderkant van de hoed, ofwel visueel (met een spiegeltje), of nog beter de (ver)kleur(-ing) ervan vaststellen met een vochtig papieren zakdoekje. Een stap verder in het onderzoek is het gebruik van de reukzin en de smaak (althoewel voor beginners, zéker af te raden!). Als dit nog geen uitsluitsel geeft, moet je de paddenstoel (letterlijk) ontleden. Bij dit alles is een veldgids (ook een echte ;-)) een goede metgezel. En dan nu op pad!

De zwammenproefopstelling van Hubert De Meulder bij de ingang van het fort wordt kort uitgelegd en Lucy vindt meteen ook een Gekraagde en Gewimperde Aardster. Deze laatste paddenstoel, genoteerd als bedreigd (RL3), komt meer en meer verspreid in het Fort voor. Dan trekken we richting meidoornpad waar een grote variëteit aan paddenstoelen staat: Zwavelkopje, Parasolzwam, Inktvlekkenzwam op Esdoorn, Kogelhoutskoolzwam, Fluweelboleet, Parasolzwam, Trechterzwam en Bundelcollybia in een heksenkring. Lucy legt uit hoe je Bundelcollybia kan determineren: als je het hoedje eraf trekt,

ziet het steeltje er net als een spijkertje uit. De heksenkring ontstaat door het uitgroeien van de zwamvlokken, op de uiteinden groeien de paddenstoelen.

We vervolgen onze tocht op het talud en passeren het Glacis, waar de beheerploeg zijn zonnewende-overnachting hield. Rudi legt uit dat het glacis vroeger kaal en onbegroeid was, net zoals het hele fort trouwens. Rond de Brialmontforten mochten ook enkel houten huizen gebouwd worden. In Wilrijk is de laatste getuige hiervan in de Doornstraat te vinden. Hoboken (Fort 8) heeft nog 1, Mortsels (Fort 4) nog 3 bewoonde houten huizen in de Lentelei.

Over bewoning in het fort gesproken: er leven een 30 tal vleermuizen (6 soorten). In het binnenfort is het een beetje te droog, maar de bunkertjes zijn wel vochtig genoeg voor hen. Het fort is ook een bron voor wetenschappelijk onderzoek: info over het Kool- en Pimpelmezenonderzoek vind je trouwens op onze website. Ook de populatie Eekhoorntjes werd onderzocht.

Ondertussen kijken de generalisten niet alleen naar de grond, maar ook rondom en al wandelend spijkt Herman hun kennis bij over o.m. Sleedoorn, Meidoorn, Koningskaars. Bovendien genieten ze (net als de anderen trouwens!) van het fort in prachtige herfstkleur.

Op de Dasweg zien we Krakeend en Kuifeend op het water en doet ook de IJsvogel zijn opwachting. Haarmos, Russula, een mooi groot Eekhoorntjesbrood, Mycena en Berkenboleet staan op de hellingboorden. Hier komen de twee groepen elkaar ook terug tegen. Aan het St. Jansplein legt Lucy uit dat het zaad van het daar groeiende gladde Parelzaad vroeger als anticonceptivum gebruikt werd. Paddenstoelen hebben echter ook “medicinale” eigenschappen. De eetbare Kale inktzwam (Coprinus atramentarius) bv. mag niet samen met alcohol genuttigd worden, want veroorzaakt dan braken. Dit effect (veroorzaakt door coprine) leidde tot het medicijn antabuse om alcoholverslaving te bestrijden. Sommige paddenstoelen worden ook gebruikt om hun geestesverruimende (lees: hallucinogene) werking. Monniken legden bijvoorbeeld de Vliegenschwam op hun geschoren hoofd. Het muscarine uit

de paddenstoel werd via de huid opgenomen. Sjamanen nuttigden dan weer de “paddodrug” Kaalkopjes.

Aan de tankweg en het russulapad vinden we nog de giftige en naar sperma ruikende Witte Satijnvezelkop naast Vaalhoed, Geweizwammetje, paarse Amethistzwam (ook Rode koolzwam genoemd), Kastanjeboleet, Grote parasolzwam, Nevelzwam, Bruine bundelridderzwam, Vliegenzwam, Aardappelbovist, Tonderzwam en Berkenzwam. Berkenzwam werd vroeger gebruikt als lont, om metaal te polijsten en als eksterogenpleister.

Onze laatste vondst: de sponzige Reuzenbovist werd ooit als bloedstelpend middel gebruikt.

Ondertussen noteren de generalisten-specialisten ook nog Plooirokje, Ridderzwam, Franjehoed, Prachtvlamhoed en Ziekenhuiszwam.

In de IJsvogel zijn na afloop voor beide groepen stemmingsbevorderende paddenstoelen volledig overbodig; het goede gezelschap, de koffie en cake vormen namelijk de perfecte afsluiter van deze gezellige en leerzame namiddag! Bedankt!

**Afdelingskwisavond:
met Tuur en Wim in de natuur,
zaterdag 18/11/2006**

**Leiding: Tuur Wuyts
Wim Vandeweyer
Ingrid Van Havere
Hugo Waeterschoot**

**Verslag: Ilse Milloen
(24 dlnm)**

24 deelnemers storten zich vol ijver op de kwisvragen vol w(verg)eetjes over de (na)tuur van onze afdeling.

Verdeeld over 4 ploegen (Bruine kieken-dieven, Parkieten, Luistervinken en IJsbeerskes) bogen ze zich over cryptogrammen, de actualiteit omtrent natuur en micro-macrobeelden. Soms was het

echt gokken!

De vragen, aangebracht door een professionele kwismaster, waren soms moeilijk maar een enkele keer verscheen het antwoord sneller in beeld dan de vraag!! Alle mogelijke kwisvormen kwamen aan bod: ruiken, kijken, voelen, smaken De organisatie was perfect. Het oordeel van de jury was streng, maar rechtvaardig en de winnaars gingen naar huis met de eer!

**Ganzentocht Land Van Strijen en
de Korendijkse Slikken
zaterdag 25/11/2006**

**Gids: Rudy Vansevenant
Leiding: Walter Van Spaendonk
Verslag: Kris Vos
(10 dlnm)**

De warmste herfst ooit waargenomen, het broeikas effect wordt duidelijk voelbaar: terwijl in Nieuw-Zeeland de voorbijglijdende ijsbergen toeristen lokken, en er, spijtig genoeg, in de hoorn van Afrika overstromingen zijn, gaan wij op weg naar het Oude Land van Strijen. Het is die ochtend om 8 uur al 17°C!

Rudy, die perfect didactisch materiaal bij heeft, vertelt ons het verhaal van de Dwergganzen en hun pleegouders. Eieren van in gevangenschap gehouden Dwergganzen werden uitgebroed door Brandganzen. Vervolgens werden deze Brandganzen met hun Dwerggansjongen in Lapland uitgezet. Deze Dwerggansjes leerden van hun pleegouders in zuidwestelijke richting te trekken. Op deze trekroute zijn ze niet blootgesteld aan de hoge jachtdruk zoals meer naar het oosten, en worden ze van uitsterven gered. Ondertussen is dit herintroductieproject gestopt, het genetisch materiaal van de beestjes zou niet zuiver zijn. Wij hebben ze in ieder geval mogen bewonderen, een twintigtal, waarvan één juveniel(!), en ze mochten er zijn! In vergelijking met de Kolganzen hebben de Dwergganzen een donkerder, ronder kopje en kleinere snavel. Ze zijn precies met hun gezicht tegen de muur gelopen, zegt Walter. Bovendien hebben ze een gele oogrand die met de telescoop te zien is. Rudy vindt zelfs een geringd exemplaar terug op zijn lijst.

Overigens is iedereen op post, zoals vooraf door Rudy en Walter aangekondigd was: Kolganzen, Brandganzen jong en oud, Knobbelzwanen, Kieviten,

enkele Goudplevieren, Torenvalken, een Buizerd die tussen de Dwergganzen zit, een Grote zilverreiger, Smienten en Slobeenden. Ah! De Kolganzen schudden met hun hoofd voordat ze vertrekken!

En daar vliegt een Slechtvalk, mooi van dichtbij te zien. Vlak voor de middag passeren we nog langs een nieuw natuurgebiedje, de Esscheplaat, dat er veel belovend uitziet.

Na de soep, de koffie, de pintjes, de wijn, gaan we naar de Korendijkse Slikken. We overschouwen telescopisch het Tiengemeten (eiland) maar geen Zeearend te bespeuren. Bij een wind van 80 km/uur is hij niet de enige die schutting gezocht heeft. Ook een Slechtvalk zien we vanuit een vogelhut lekker uit de wind zitten, de panelen van de scheepvaart zijn voor hem een perfect windscherm.

We lopen een stukje op de dijk en waaien lekker uit bij deze wind. We zien de Grote en Kleine mantelmeeuw naast elkaar en nog een paar kleine Canadese ganzen. Wanneer Rudy ook nog hybriden ziet: Sneeuwgangs-Brandgangs en Keizersgangs-Brandgangs, wordt het stiltejes tijd om naar huis te gaan.

Weer veel geleerd en veel gezien.

Bedankt Walter en Rudy voor deze prachtige tocht.

**Winterwandeling in Grotenhout
(Gierle),**

zaterdag 02/12/2006

**Gids: Herman Van den Reeck
Leiding: Moniek Van den Bergh
Verslag: André De Mul**

Zon en niet echt koud. Met dit weer was het net zo goed een herfstwandeling. Herman begon met een korte historiek over het bos. Het Grotenhoutbos is ongeveer 700 jaar oud. Het was vroeger eigendom van de hertogen

van Brabant. Het was eigenlijk hun jachtterrein en daarom is het zo authentiek gebleven. Het bos zelf is ongeveer 300 ha groot en is een gemengd bos (overwegend loofbomen, maar ook Sparren en Lorken).

Het bos ziet er opgeruimd en open uit. Het heeft iets weg van een groot park met brede lanen. We maken er een ontspannen wandeling van. Twiet, twiet, twiet. Dat is de Boomklever, een vaste gast in het bos. In een open veld zien we nog net een Buizerd wegvliegen. Ronny merkt hoog in een oksel van een boom een nest van een Eekhoorn. Daar! springt hij van de ene tak naar de andere. De mycologen in het gezelschap blijven op en bij de grond en zoeken en vinden o.m. Melkzwam (*Russula*), Stinkzwam en Rode koolzwam. Voor mij was het een eerste kennismaking met het Grotenhoutbos, maar een aangename. Bedankt, Herman en Moniek.

**Ledenavond IJsland en Schotland
zaterdag 09/12/2006**

Beelden IJsland:

Jan Roofhooft

Walter Van Spaendonck

Sonja Van Kerckhove

Beelden Schotland:

Rudy Vansevenant

Verslag: Thierry Depauw

IJsland: 66°32' Noorderbreedte. Zuidelijkste punt: 63°, 24'. Driehonderd km van de oostkust van Groenland. Oceanisch klimaat, koele zomers, betrekkelijk zachte winters (Golfstroom). Een enorme opeenhoping van basaltachtige lava. Talrijke vulkanen, kraters, geisers, gletsjers. Voor mij altijd een droom geweest, nu verwerkelijk. Een mooie droom zonder kou of regen, rustig zittend. Walter en Sonja beginnen met een sfeervol verslag. Voor ons ontplooit zich een majestieus landschap. Schitterende panorama's maar ruw, ruw, ruw. Geen boom of wat er ook maar op kan trekken. Van mei tot juli blijft het hier altijd dag en is het in de lucht een onophoudelijke drukte van trek- zee- en wadvogels. Men is het eiland rondgegaan, o. a. Mijvatn 37 km² meer. In mensentaal het meer van de

vliegen. Nergens in Europa broeden er meer eenden dan hier. De modderige zwampelozen, een grote aantrekkingskracht. Jan bracht ons dan een serie landschappen dichtertlijk gecommuniceerd. We snakten allen naar adem. Je kon een speld horen vallen. Het licht is met zijn duizend schakeringen een subliem palet van tinten. Woeste grandioze landschappen.

Na de pauze Rudy Vansevenant.

De Highlands – de Cairngorms. Abernathy Forest. Het N.W., Durness. Smoo Cave. Het eiland Handa. Terug naar de oostkust. Lothian region. Firth of Forth. Bass Rock met zijn 50 / 60.000 koppels Gannets: Jan Van Genten. Om te eindigen de Farne Islands. Elders dan de Farnes ben ik overal geweest, meermaals zelfs. Ik heb hier een stuk van mijn hart verloren. De Farnes niet.

© Rudy Vansevenant

Maar ja, it's just over the Scottish border, hé! Engeland. Northumberland. Ja verdorie Rudy. Nu kan ik niet anders dan nog eens terug. Mensen blijven verbazen. We kenden Rudy als een bekwame veldornitholoog maar nog niet als fotograaf. 't Ja prachtige beelden van de Schotse avifauna met het leerzaam commentaar die we van Rudy gewoon zijn. Mensen, allen bedankt voor deze droomavond.

**Vogelobservatietocht Tholen,
"Jenevertocht"**

zondag 07/01/2007

Gids: Luc Van Schoor

Leiding: Rudy Vansevenant

Verslag: Thierry Depauw

't Ja, 't is een gekke winter. Sommige planten blijven maar bloeien. Andere

beginnen er al mee, zeker een anderhalve maand te vroeg. En de vogels ?? 't Is er aan te zien, weinig, weinig. De dag begint zacht (10 °). P. M., de Zuidwester wakkert aan tot 5 Bft. Buien. Voorheen was dit het begin, het Markizaat, een wandeling langs. We kregen nu de toelating om tot de sluizen te rijden. Hier werden we getraakteerd op een heerlijke jenever. Dank u, Rudy. Schol, allemaal de beste wensen. Sonja daagde op met een fijne broodpudding. Ik had eens willen weten wat de sluiswachter aan de overkant wel gedacht heeft. Die gekke Belgen ??? Onderweg naar het Markizaat (polder) Grauwe ganzen, wat Kollen, een Buizerd. Waar blijven de Kleine zwanen ?? Op de plas, 't Markiezaatmeer, zeker een duizendtal Tafeleenden. MAAR, achter de groepen een zestiental Stekelstaarten (rosse!). Duidelijk wit gezichtje, hé! (ongewoon). Hé! Hoor! een Tjiftjaf. Waarom zou ik nog wegtrekken, denkt ie. Oesterdam, een vluchtige waarneming. Zeven Fraters, geen Sneeuwgorzen. Op 't water of slib, Rotganzen, Wulpen. Slecht broedjaar voor de Rotten, bijna geen jongen. Speelmansplaat, een groepje Kluten. Schakerloopolder. Boeh!! Niet veel hé! Smient, Slob, 4 Tureluurs, een groepje Zwarte ruiters tot de buik in het water. Typisch. Weinig steltlopers, overal is het water te hoog. Scherpenissepolder. Grauwe en Brandganzen, af en toe een Kol. Een slechte Slechtvalk, ik bedoel geen optimale waarneming. Berg-, Slob-, Pijlstaart. Hé, de wind geeft katoen. Dat voelt frisser aan, hé jongens! Ah, nog een flinke groep Brandganzen. Gorishoek, De Zeester, ons bekend hé. Een heerlijke snert. P. M. Scherpenisse van de andere kant. Hoeve achter de dijk. Platte weg; Kol-, Brand en Grauwe ganzen. 't Is om zeep, 't begint te regenen. Een mannetje Nonnetje vliegt op. Enkel een paar man zien hem. Verder de klassieke soorten, allen grauwe, grijs, gezien door een natte bril. Hé! Die blijft ook hier, een Roodborsttapuit. Rammegors. Middelste zaagbekken, Brilduikers. Mooi. Op de plas weinig. 10 Zwarte zwanen, een hybride Kuif-Tafeleend. Ho, ho!! Er komt leven in de brouwerij. Grote groepen ganzen komen aangevlogen. De Grauwe komen op de plas slapen. De Brandganzen vliegen even verder.

Van Haftenpolder, afscheid. Luc tovert nog een doos heerlijke koekjes te voorschijn. Hé! Hé! Toch weer een fijne eerste jaartocht, niet? Hartelijk dank, gidsen, jeneverbazen, bakkers, vogelaars.

Voordracht:

Grote Zoogdieren in Europa

zaterdag 13/01/2007

Voordrachtgever: Dick Klees

Leiding: Luc Van Schoor

Hilde Vangrunderbeek

Verslag: André De Mul

Zoals elke soort activiteit heeft een dia-avond ook zijn eigen publiek. Blijven programmeren dus. Dick Klees, gereputeerd bioloog en getalenteerd fotograaf, (o. m. 1e prijs Wildlife photographer of the year competition van de BBC), kwam speciaal vanuit Dresden (Duitsland) om ons deelgenoot te maken van zijn passie: roofdieren.

We kregen eerst een uitgebreide reportage over beren, vnl. Bruine - en Ijsbeer. De Bruine leeft in bergwouden van Zuid - Europa (Pyreneeën en Balkan) en is eerder een planten- en besseneter. De Ijsbeer leeft (vanzelfsprekend) in het Poolgebied. In het echt zijn het niet de knuffels die we ons voorstellen. Alle levend vlees in de buurt staat op hun menu: Zeehondjes, maar ook toevallige passanten zoals Dick. De klimaatverandering (opwarming) beïnvloedt negatief het levenspatroon van de Ijsbeer: door het smeltend ijs is hij langer onderweg naar het pakijns en heeft hij tussendoor minder rusttijd.

Na de pauze kregen we mooie beelden, eerst van de Wolf. Wolven leven in Noord-, Centraal- en Zuid Europa. Ze jagen in groep op een grotere prooi (Reeën e. d.) die ze dan samen verorberen. Een Wolf is niet gemakkelijk te benaderen en dus ook niet te fotograferen, want vooraleer je hem gezien hebt, heeft hij je in de gaten. Maar met wat inventiviteit van Dick, steekt Wolf de techniek een pootje toe en neemt een kiekje van zichzelf.

De Lynx is weer een heel andere soort. Komt voor in Noord-Europa, maar werd ook in andere bosgebieden

ge(her)introduceerd, met wisselend succes. Deze boskat is niet bang, maar blijft gewoon zitten tussen het groen. Dat levert mooie plaatjes op, precies een puzzel: ra, ra, waar zit hij? Daar. Wat later komt hij gewoon poseren voor de lens.

De Veelvraat is de laatste in de reeks. Hij ziet er zwaar en log uit, maar onderschat hem niet. Met zijn grote poten zakt hij minder diep weg (in de sneeuw) en komt hij goed vooruit. Zo kan hij zijn prooi achtervolgen tot het murw, uitgeput voor het oppeuzelen ligt. Als hij zelf belaagd wordt, klimt hij een boom in tot het gevaar geweken is.

Zo zie je, roofdieren zijn geen lieverdje, maar zelf hebben ze het ook niet gemakkelijk. Hun grootste belager is misschien wel de mens die steeds meer "hun terrein" inpalmt. Hun voortbestaan hangt af of wij hen de ruimte geven, de plek waar zij van oudsher thuishoren.

Met deze overdenking besloot Dick de avond. We kunnen hem geen prijs geven, maar hij krijgt een welgemeend applaus en een eervolle onderscheiding in de rAntGroen. Ook dank aan Luc en Hilde voor de (bege)leiding en aan Rudy voor de technische assistentie.

**verrekijkers
telescop
microscop
accessoires**

www.sightsofnature.com

Pieter De Conincklaan 108, 8200 St.-Andries Brugge, 050/31 50 01

Meer gedetailleerde informatie over de activiteiten vind je in de rubriek Agenda op pagina 4.

Activiteiten waar je op voorhand moet voor inschrijven zijn ***vet** gemarkeerd.

Zondag 1 april: Tocht Mariene Biologie

Zondag 15 april: Zevenbergen-Ranst voorjaarsflora

(voormiddag)

***Donderdag 19 april: Cursus weidevogels**

Zondag 22 april: Treintocht naar De Panne

***Donderdag 26 april: Cursus weidevogels**

Zaterdag 28 april: Bloesemwandeling in Limburg

***Dinsdag 1 mei: Bustocht Lesse**

***Donderdag 3 mei: Cursus nachtvlinders**

***Vrijdag 4 mei: Start cursus bloeiende planten**

Zondag 6 mei: vroegochtendwandeling Broek De Naeyer

***Zaterdag 12 mei: Cursus nachtvlinders**

Zaterdag 12 mei: zwaluweninventarisatie

Zondag 13 mei: Limburgs vijvergebied

Zaterdag 19 mei: Fietstocht Saeftinghe

***Zaterdag 26 mei: Bevers in Den Biesbosch**

Zondag 3 juni: domeinen rond Breda

Zondag 10 juni: ½ dag Torfbroek

***Weekend 16/17 juni: weekend Nismes**

***Donderdag 21 juni: zomerzonnewende Fort 7**

Zondag 24 juni: Malesbroek

Zaterdag 30 juni: heidewandeling + nachtzwaluwentocht

Zondag 8 juli: Fortwandeling

***Zaterdag 14 juli: Rondje Pontje**

Zondag 22 juli: Insectentocht

Zaterdag 28 juli: Pinteling op Fort 7

***Zondag 29 juli: Fietstocht - Markiezaat en Wouwse plantage**

Foto: Johan De Ridder

Beheerwerken in Fort 7:

16 en 23 juni 2007 van 9.00u tot 12.00u